

Jong in Dordt: Wonen, leven en leren

Onderzoek naar aantrekkelijke woonstad

Rekenkamer Dordrecht

Colofon

Rekenkamer Dordrecht:

Steven Oostlander (voorzitter)

Femke Sijbrandi (lid)

Kasper Buiting (lid)

Secretariaat Rekenkamer

Postadres: Postbus 8, 3300 AA Dordrecht

E-mail: rekenkamer@dordrecht.nl

Website: [Rekenkamer - Dordrecht](https://www.rekenkamer-dordrecht.nl)

Social media

X @RKCDordrecht

Instagram @rkdordt

LinkedIn <https://www.linkedin.com/in/rekenkamer-dordrecht-b340081b6>

Joost Zwaan | Secretaris-onderzoeker

Tel: 078 7704984

E-mail: j.zwaan@dordrecht.nl

Sylvia Khadjé | Bestuursassistent

E-mail: s.khadje@dordrecht.nl

Dit onderzoek is uitgevoerd door:

Platform 31

Met medewerking van jongeren aan de focusgroepen: Jullian Goud, Susanne Buijs, Anna Leijs, Sam van Bezooijen, Naomi Wobben, Megan de Groot, Lara Hoffmann, (en andere jongeren), Simone van der Kraan.

Auteurs: Cas Barendregt, Janniek de Vries

Opdrachtgever: Rekenkamer Dordrecht

Publicatiedatum: september 2025

Inhoud

Deel 1:	4
Conclusies en aanbevelingen	5
Inleiding	5
Reactie college	11
Deel 2:	15
Leeswijzer	16
1. Inleiding	17
1.1 Aanleiding	17
1.2 Doel- en vraagstelling	17
1.3 Methode	19
2. Begripsafbakening	24
2.1 Aantrekkelijkheid van een stad	24
2.2 Jongeren	27
3. Het perspectief van jongeren en de reflectie in beleid	30
3.1 Thema 1: Wonen en huisvesting	32
3.2 Thema 2: Levendige binnenstad en cultuur	39
3.3 Thema 3: Onderwijs	47
4. Slotbeschouwing	54
5. Geraadpleegde bronnen	57

Deel 1:

**Conclusies en aanbevelingen
en reactie college
(Bestuurlijke nota)**

Conclusies en aanbevelingen

Inleiding

Dit rapport biedt een blik in de belevingswereld van jongeren (18-27 jaar) en hoe zij aankijken tegen de factoren die een stad aantrekkelijk maken. Het onderzoek is niet gericht op een statistisch representatief beeld, maar heeft tot doel kwalitatieve inzichten te verzamelen die het huidige beleid kunnen verrijken en nuanceren. De bevindingen uit dit onderzoek kunnen worden gezien als een belangrijke aanvulling op bestaande data over jongerenbeleid.

In twee focusgroepen is met elf jongeren gesproken over wat voor hen een stad aantrekkelijk maakt om in te wonen. Hierbij zijn open vragen gesteld, zonder vooraf thema's te benoemen. Uit deze gesprekken zijn drie hoofdthema's naar voren gekomen die volgens de jongeren cruciaal zijn voor de aantrekkelijkheid van een stad als Dordrecht. Deze zijn gerangschikt in een top drie:

1. Wonen en huisvesting
2. Levendige binnenstad en cultuur
3. (Hoger) Onderwijs

Om de bevindingen te verdiepen, zijn ze besproken in een focusgroep met professionals die met en voor jongeren werken. Daarnaast kwamen bereikbaarheid en veiligheid ter sprake, maar deze waren niet prominent genoeg om als afzonderlijke hoofdthema's te worden gerapporteerd.

Vervolgens is het onderzoek in de volgende stappen verder verdiept. Voor elk van de drie hoofdthema's zijn de gemeentelijke ambities en het bestaande beleid geanalyseerd. Er is gesproken met vier wethouders, één raadslid en één commissielid om hun visie op de aantrekkelijkheid van Dordrecht voor jongeren te horen. De voorlopige conclusies, voortkomend uit de focusgroepen, beleidsanalyses en gesprekken, zijn voorgelegd aan een groep ambtenaren die betrokken zijn bij deze hoofdthema's. In deze bijeenkomst is ook de samenhang tussen het beleid op de drie hoofdthema's besproken.

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat op alle drie de domeinen of hoofdthema's aandacht is voor jongeren. De aandacht op het gebied van wonen en huisvesting en onderwijs kan zelfs (deels) worden beschouwd als een direct gevolg van de ambitie van de gemeente om jongeren voor de stad te behouden.

Dit rapport stelt dus niet dat Dordrecht op dit moment aantrekkelijk of onaantrekkelijk is, maar dat er kansen liggen om bestaande inspanningen beter te laten aansluiten bij de belevingswereld van de jonge inwoner. De resultaten van deze analyse worden hieronder per hoofdthema beschreven.

Wonen en huisvesting

Jongeren uit de focusgroep zien de landelijke wooncrisis ook in Dordrecht als een groot knelpunt. Thuis wonen is voor hen de norm en zelfstandig wonen de uitzondering. Dit knelt voor sommigen meer dan voor anderen, minder voor hen die een opleiding dichtbij huis volgen of waarvan de onderwijsinstelling goed bereikbaar is. Breed onder hen leeft het gevoel dat de Dordtse woningmarkt moeilijk te betreden is. Zij geven aan dat het vinden van een betaalbare huurwoning eerder een kwestie van geluk is; een woning kopen ligt voor hun gevoel voorlopig zelfs buiten bereik. Dat Dordrecht goedkoper is dan bijvoorbeeld het dichtbijgelegen Rotterdam, verandert hierin niets. Dit betekent dat ondanks de relatieve betaalbaarheid, de woningmarkt in Dordrecht als moeilijk te betreden wordt ervaren.

De gemeente heeft ambities om jongeren aan te trekken via de woningmarkt, maar de realisatie van dit beleid kent een lange doorlooptijd. In visie- en beleidsnota's worden voornemens uitgesproken om kleinere en goedkopere woningen te bouwen, met de Spoorzone als belangrijk project. Echter, de daadwerkelijke uitvoering is niet vanzelfsprekend. De gemeente kan weliswaar voorwaarden en kaders scheppen, maar is voor de realisatie afhankelijk van externe marktpartijen. Dit vertraagt de voortgang. Hoewel de gemeente aanzetten heeft gegeven voor concrete verbeteringen – zoals aanpassingen in de Huisvestingsverordening die kansen van jongeren vergroten op kamers en het behoud van hun inschrijftijd – blijken dit gerichte, maar nog geen structurele oplossingen te zijn voor het woningtekort.

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente zich inderdaad inspant om de toegang tot betaalbare woningen voor jongeren te vergroten en dat het thema op de politieke agenda staat. De bevindingen uit de focusgroep signaleren echter dat de resultaten van deze inspanningen nog onvoldoende zichtbaar zijn in de belevingswereld van de jongeren. Dit laat een potentiële kloof zien tussen beleid en beleving die de effectiviteit op de inspanningen kan belemmeren.

Levendige binnenstad en cultuur

Jongeren waarderen het historische karakter van de binnenstad, maar missen tegelijkertijd een uitgaanscultuur waarin ze zich thuis voelen. Ze omschrijven het algemene aanbod als beperkt en hebben de perceptie dat potentieel leuke cafés vooral 35-plussers trekken. Ook voelen de jongeren zich slechts in beperkte mate aangetrokken tot Bibelot, de cultuur- en uitgaansplek op het Energieplein. Dit komt deels omdat de locatie in hun beleving niet bij de historische binnenstad hoort en lastig te bereiken is. Daarnaast hebben zij het gevoel dat het aanbod van Bibelot zich voornamelijk op een oudere doelgroep richt. De behoeften van jongeren zijn divers en uiteenlopend, wat de ontwikkeling van passend beleid bemoeilijkt. Tot slot leggen de jongeren een verband tussen het feit dat Dordrecht geen studentenstad is en de minder levendige uitgaanscultuur in de stad.

De gemeente erkent de behoefte aan een levendigere binnenstad en onderneemt hiervoor actie. In de cultuurnota (2024) staat bijvoorbeeld dat het nachtleven in Dordrecht een zwakpunt is. De gemeente wil de levendigheid en het aanbod van uitgaansgelegenheden in de binnenstad actief stimuleren, wat blijkt uit de voorwaarden in de horecanota (2023), zoals de verruiming van openingstijden en meer en betere terrassen. Ook is het cultuurbeleid van de gemeente gericht op iedereen, inclusief jongeren. Er is specifieke aandacht voor het stimuleren van een aantrekkelijk aanbod. Terugkerende evenementen op de evenementenkalender, zoals Big Rivers en Lepeltje Lepeltje worden door jongeren gewaardeerd. Ook wordt in 2025 voor de tweede keer een studentenfestival georganiseerd rond de start van het schooljaar. Hiermee laat de gemeente zien dat op beleidsniveau expliciet aandacht bestaat voor de wens van jongeren voor een levendigere (binnen)stad.

Al met al blijkt dat de gemeente tegemoetkomt aan de sterkst geuite behoefte van de jongeren in de focusgroepen: een levendigere uitgaanscultuur in de binnenstad. Dit wordt expliciet geadresseerd in de horecanota, waarin voorwaarden worden gecreëerd, en in het cultuurbeleid, waarin jongeren expliciet aandacht krijgen. Echter, de effectiviteit van dit beleid hangt af van de mate waarin het aansluit bij de leefwereld van jongeren zelf. Onze bevindingen suggereren dat de match tussen beleidsmatige inspanningen en de daadwerkelijke behoeften nog verder kan worden versterkt.

(Hoger) Onderwijs

Jongeren zijn over het algemeen tevreden over het bestaande onderwijsaanbod, maar een opvallend punt is de beperkte bekendheid met de hbo-opleidingen. Het overgrote deel van de jongeren met wie is gesproken, volgt een opleiding op mbo-, hbo- of universitair niveau en zij waarderen het algemene onderwijslandschap in Dordrecht. Toch merken de jongeren op dat zij onvoldoende op de hoogte zijn van het bestaande hbo-aanbod. Ze hebben de perceptie dat het aanbod daardoor beperkt is, wat hen ertoe aanzet verder te kijken dan de stadsgrenzen. Dit wordt versterkt door de goede bereikbaarheid van studentensteden als Rotterdam, Breda en Tilburg. Ook de profilering van Dordrecht als maritieme techniekstad is onvoldoende bekend bij hen, waardoor het bijbehorende onderwijsaanbod niet in het vizier komt. Dit alles wordt versterkt door het ontbrekende imago van Dordrecht als traditionele studentenstad, wat de zoektocht naar hoger onderwijs buiten de stadsgrenzen logischer maakt.

De gemeente Dordrecht onderneemt actie om het hbo-onderwijs te versterken. Sinds 2022 zijn er nieuwe (deeltijd) hbo-opleidingen gestart die een aanvulling vormen op de bestaande voltijdse pabo en het particuliere hbo. Deze opleidingen zijn aangetrokken met als doel een doorlopende leerlijn te bieden, te voldoen aan de behoefte aan hoger opgeleide werknemers, en bij te dragen aan een gunstig vestigingsklimaat. De ondersteuning van projecten zoals Career Boost en het beleid om kamerverhuur te stimuleren sluiten direct aan bij deze onderwijsambities van zowel het college als de raad.

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Dordrecht zich inspant om het hbo-aanbod te versterken. Dit beleid dient niet alleen de wens om jongeren te behouden, maar ook het legitieme belang van een gunstig vestigingsklimaat. De resultaten van deze inspanningen zijn echter nog onvoldoende zichtbaar in de belevingswereld van de jongeren uit onze focusgroepen, die het aanbod als beperkt ervaren. Het gebrek aan kennis over de bestaande opleidingen is hierbij een belangrijke factor. Dit wijst op een mogelijke kloof tussen beleid en perceptie, die de effectiviteit van de inspanningen kan belemmeren.

De centrale vraag: Aantrekkelijkheid van Dordrecht als woonstad voor jongeren

De vraag of Dordrecht een aantrekkelijke woonstad is voor jongeren kan alleen in een bredere context worden beantwoord. Uit gesprekken met jongeren, wethouders, raadsleden en ambtenaren blijkt een hoge mate van betrokkenheid en denkkraft om dit vraagstuk aan te pakken. Dit stemt tot bescheidenheid, en het rapport biedt dan ook geen simpele checklist voor verbetering, maar plaatst de belevingswereld van jongeren in het realistische speelveld van de gemeente. De aanpak van dit vraagstuk is namelijk afhankelijk van de volgende cruciale factoren:

Aantrekkelijkheid is een uitdaging die je niet met één oplossing aanpakt: Een stad aantrekkelijker maken om in te wonen is een integraal vraagstuk en domein overstijgend. Bijvoorbeeld het bouwen van meer betaalbare woningen is niet de enige oplossing die een stad gelijk aantrekkelijker maakt. Zo blijken onder andere een levendige binnenstad en een aantrekkelijk onderwijsaanbod een cruciale rol te spelen. Daarnaast beïnvloeden deze verschillende domeinen elkaar wederzijds.

De koers van de gemeente: Een gemeente kan niet zomaar radicaal van koers veranderen, zelfs al zou ze dat willen. Net als bij een olietanker kan de koers worden bijgestuurd, maar niet radicaal worden omgegooid zonder slagzij te maken. Dit komt door verschillende factoren:

- *Lange termijn beleid:* Gemeentelijk beleid en ambities van een nieuw college moeten zich verhouden tot langlopende agenda's, ingezet door eerdere besturen.
- *Externe invloeden:* De gemeente werkt niet in een vacuüm. De koers wordt mede bepaald door het beleid van andere overheden, zoals het Rijk en de Provincie. Denk hierbij aan wetgeving, maar ook aan regionale afspraken.
- *Onveranderlijke eigenschappen:* De geografische ligging van Dordrecht, vlakbij studentensteden als Rotterdam, Breda en Tilburg, is een onveranderlijke factor die de dynamiek van een stad beïnvloedt. Dit is een gegeven waar het beleid zich toe moet verhouden.
- *Complexiteit en capaciteit:* Daarnaast is de uitvoering van plannen complex en vraagt tijd. Denk bijvoorbeeld aan de bouw van nieuwe woningen (niet specifiek in Dordrecht, maar in het algemeen). Dit wordt bemoeilijkt door factoren als ambtelijke capaciteit, (lange) vergunningsprocedures en mogelijke bezwaarprocedures van burgers en andere (markt)partijen.

Het realistisch bewustzijn: Binnen dit veld opereert de gemeente Dordrecht. Wethouders en ambtenaren zijn zich ook bewust van dit realisme. De gesprekken met hen bevestigen dit. Het is het bewustzijn dat Dordrecht een kleine-grote stad is en dat ambities en ontwikkelkansen ook in dat licht moeten worden geformuleerd. Dit realisme lijkt breed gedeeld in Dordrecht.

De onderstaande aanbevelingen zijn geformuleerd onder de aanname dat het Dordrecht menens is om de stad aantrekkelijker te maken voor jongeren om zich in te (blijven) vestigen.

1) Coördineer jongerenbeleid expliciet en integraal

Hoewel er sectoraal en gebiedsgericht al aandacht is voor jongeren, is deze niet altijd expliciet gecoördineerd. Om meer impact te creëren, is een gecoördineerde aanpak nodig.

Aanbeveling: Zorg voor een betere afstemming van de belangen van jongeren over verschillende beleidsterreinen heen. Betrek hierbij een jongerenraad¹ als vast adviesorgaan en veranker de aandacht voor jongeren expliciet in gemeentelijke beleidsdocumenten.

2) Stem het woningaanbod af op de woonwensen van jonge inwoners

Jongeren in de focusgroepen hebben aangegeven dat zij de woningmarkt als ontoegankelijk ervaren. Het vinden van een betaalbare huurwoning is volgens hen een kwestie van geluk en een koopwoning ligt voorlopig buiten bereik. Hun woonwensen wijken af van het typische studentenkamermodel: zij zoeken vooral zelfstandige woonruimte met meer ruimte dan één kamer.

Aanbeveling: Blijf inzetten op de toegankelijkheid van betaalbare woningen (koop en huur) en houd hierbij expliciet rekening met de woonwensen van jongeren. Benut de groeiambitie van Dordrecht, in het bijzonder bij projecten zoals de Spoorzone, om starters aan te trekken met een passend woningaanbod.

3) Overbrug de kloof tussen beleid en beleving met gerichte communicatie

De jongeren uit onze focusgroepen hebben aangegeven dat zij een duidelijke profilering van het hbo-aanbod in Dordrecht missen. Dit verbeteren kan bijdragen aan binding met de stad. De gemeente doet al veel om het onderwijsaanbod en het culturele leven te versterken – het organiseren van het studentenfestival is een goede stap in die richting – maar dit is nog onvoldoende zichtbaar in de belevingswereld van jongeren.

¹ De jongerenraad bestond niet tijdens de onderzoeksperiode, wel het jongerenennetwerk van de WMO-adviesraad (waarmee we goed samenwerkten).

Aanbeveling: Versterk de zichtbaarheid van het hbo-aanbod, de maritiem-technische profilering en culturele en recreatieve initiatieven. Zorg dat de gemeente proactief communiceert en de jongeren bereikt in hun eigen leefwereld, zodat jongeren op de hoogte zijn van het bestaande aanbod.

4) Blijf de nabijheid van andere steden als een strategisch voordeel benutten

De geografische ligging van Dordrecht, vlak bij studentensteden als Rotterdam en Breda, is een gegeven waar het beleid zich toe moet verhouden. Dit kan gezien worden als een uitdaging, maar zeker ook als een kans.

Aanbeveling: Benut de nabijheid van andere steden en positioneer Dordrecht als een aantrekkelijke woonstad voor degenen die elders studeren of werken, en speel hierop in bij de woningbouwontwikkeling binnen de Spoorzone.

Retouradres: Postbus 8 3300 AA DORDRECHT

Aan

de voorzitter van de Rekenkamer
de heer S.J. Oostlander
Postbus 8
3300 AA DORDRECHT

Gemeente Dordrecht

Spuiboulevard 300
3311 GR DORDRECHT

T 14078
www.dordrecht.nl

Contactpersoon

E.I.M. Goutziers
E e.goutziers@dordrecht.nl
T (078) 770 3516

Datum 16 september 2025
Ons kenmerk 2025-0094046
Betreft Bestuurlijke reactie op rekenkamerrapport 'Dordrecht, een aantrekkelijke (woon)stad Dordrecht voor jongeren?'

Geachte heer Oostlander,

Hartelijk dank voor uw rapport '*Dordrecht, een aantrekkelijke (woon)stad voor jongeren?*' inzake het Rekenkameronderzoek naar de leefbaarheid van Dordrecht als (woon)stad voor jongeren. Wij danken u voor de waardevolle inzichten en aanbevelingen. Deze dragen bij aan het versterken van ons beleid voor jongeren. Het college erkent de aanbevelingen van de Rekenkamer en de noodzaak van meer aandacht voor jongeren in alle facetten van de stad. Graag geven wij hieronder een inhoudelijke reactie op uw rapport. Het college wil de aanbevelingen die we (deels) overnemen de komende jaren meenemen in beleid en plannen.

Dordrecht staat, net als veel andere gemeenten, voor de uitdaging om jongeren aan de stad te binden in het licht van demografische veranderingen en toenemende vergrijzing. Jongeren zijn van grote waarde voor de vitaliteit van de stad, maar het aantrekken en behouden van deze doelgroep vraagt om samenhangend beleid. Het rekenkameronderzoek biedt kwalitatief inzicht in de belevingswereld van jongeren en reikt handvatten aan om het bestaande beleid beter te laten aansluiten op hun behoeften.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in hoe jongeren de aantrekkelijkheid van Dordrecht als woonstad ervaren en in hoeverre dit aansluit bij de ambitie en inspanningen van de gemeente. Daarbij is het perspectief van jongeren leidend: het onderzoek richt zich op de thema's die zij zelf belangrijk vinden, zoals wonen, onderwijs, werk en vrije tijd. Het rapport plaatst deze beleving in de bredere context van bestuurlijke realiteit, externe invloeden en uitvoeringscapaciteit, biedt handvatten om bestaande inspanningen beter te laten aansluiten bij de leefwereld van jongeren en om jongeren aan Dordrecht te binden. Terecht constateren de onderzoekers wel dat de behoeften van jongeren divers en uiteenlopend zijn, wat de ontwikkeling van passend beleid bemoeilijkt.

Wij waarderen de genuanceerde benadering van het rapport, waarin de aantrekkelijkheid van Dordrecht als woonstad voor jongeren wordt geplaatst in een bredere beleidsmatige en maatschappelijke context. De constatering dat dit vraagstuk domein-overstijgend is en vraagt om samenhangende, realistische en langdurige inzet, sluit aan bij onze eigen ervaringen en inzichten.

De gemeente Dordrecht onderkent dat het aantrekken en behouden van jongeren een uitdaging is, waarbij factoren als woningbouw, onderwijs, cultuur,

Datum 16 september 2025
Ons kenmerk 2025-0094046

werkgelegenheid en bereikbaarheid elkaar beïnvloeden. Het rapport maakt duidelijk dat er nog een kloof bestaat tussen beleidsintenties en de beleving van jongeren. Dit is een waardevol inzicht en biedt concrete aanknopingspunten voor verbetering. Wij zien het rapport als een waardevolle bijdrage aan het gesprek over hoe we binnen onze bestuurlijke en uitvoerende mogelijkheden kunnen blijven werken aan een stad die aantrekkelijk is én blijft voor jongeren. De reflectie op bestuurlijke realiteit, externe invloeden en uitvoeringscapaciteit helpt om ambities scherp te formuleren en gericht te blijven handelen.

Reactie op aanbevelingen

Aanbeveling 1: Coördineer jongerenbeleid

Wij herkennen het belang van een expliciete en integrale benadering van jongerenbeleid. Hoewel er binnen verschillende sectoren en gebieden al aandacht is voor jongeren, zien wij dat een meer gecoördineerde aanpak kan bijdragen aan meer samenhang en impact. Wij zetten, waar mogelijk, in op betere afstemming van jongerenbelangen over beleidsterreinen heen en verankeren de aandacht voor jongeren in relevante beleidsdocumenten. We zien de meerwaarde van jongerenparticipatie, mits deze goed aansluit bij de dynamiek en diversiteit van jongeren tussen 18 en 27 jaar. Ervaring leert dat vaste structuren zoals een jongerenraad niet altijd duurzaam zijn. Daarom zetten we in op flexibele vormen van betrokkenheid, zoals thematische panels of participatie binnen bestaande netwerken. Naar verwachting vergt een werkelijk goed gecoördineerde aanpak extra ambtelijke capaciteit, zoals dat ook het geval is ten aanzien van het ouderenbeleid. We leggen de keuze ter overweging naar het nieuwe college voor om extra capaciteit vrij te maken voor extra inzet op de integrale benadering van jongerenbeleid ten opzichte van andere doelgroepen.

Zoals toegezegd door het college naar aanleiding van de recent behandelde motie 'Glansrijke Toekomst mét jongeren' (juli 2025): Binnen het programma 'Glansrijke Toekomst van de Dordtse jongeren' (programmaliijn 2 van het programma Arbeidsmarkt en menselijk kapitaal) worden jongeren de komende jaren actief betrokken via jongerenparticipatie op de thema's onderwijs, werk en inkomen, en mentale gezondheid.

Indien deze participatie leidt tot een structurele en succesvolle betrokkenheid van jongeren, is uitbreiding naar andere thema's mogelijk. Dit is afhankelijk van het onderwerp, de schaal van het betreffende beleid en beschikbare capaciteit. Tot die tijd worden overige thema's via diverse, specifieke interventies bij jongeren uitgevraagd. Vanwege deze ontwikkelingen is het advies om de eerste aanbeveling uit het rapport niet over te nemen.

Aanbeveling 2: Woningaanbod afstemmen op woonwensen

Wij herkennen het signaal uit de focusgroepen dat jongeren de woningmarkt als ontoegankelijk ervaren. De behoefte aan zelfstandige woonruimte sluit aan bij bredere trends die wij ook in andere onderzoeken en gesprekken terugzien. Dit vraagt om slimme combinaties van aanbod én verdeling.

We nemen het signaal van de 11 ondervraagde jongeren uit het rapport mee in de verdere uitwerking van gebiedsontwikkelingen zoals de Stadsas Dordt. Zoals in het rapport wordt aangegeven: het is voor starters praktisch onmogelijk om een huurwoning te bemachtigen vanwege lange wachttijden en afhankelijkheid van inschrijfduur, terwijl koopwoningen vaak financieel onbereikbaar zijn.

Datum 16 september 2025
Ons kenmerk 2025-0094046

De gemeente Dordrecht streeft ernaar om in nieuwe woningbouwprojecten een goed aandeel betaalbare koopwoningen te realiseren. Daarnaast wordt er nagedacht over het aanpassen van het woonruimte-verdeelsysteem om de kansen op de huurmarkt te vergroten.

De aanbeveling om expliciet rekening te houden met de woonwensen van jongeren nemen wij deels over. Wij zien binnen de groeiambitie van Dordrecht – en specifiek in gebiedsontwikkelingen zoals de Stadsas en Thureborgh – duidelijke kansen om starters en jongeren aan te trekken met een passend woningaanbod. Daarbij zetten wij in op een mix van betaalbare huur- en koopwoningen en verkennen we woonvormen die aansluiten bij de wensen van deze doelgroep. Waar mogelijk zullen wij jongeren actief betrekken bij de verdere uitwerking van woningbouwprojecten, zodat hun woonwensen goed worden meegenomen in de planvorming.

Tegelijkertijd moeten wij als gemeente zorgen voor een evenwichtig woningaanbod dat aansluit bij de behoeften van alle inwoners van Dordrecht. Daarom nemen wij de aanbeveling deels over: we geven jongeren een plek in onze plannen, maar blijven ook rekening houden met andere doelgroepen.

Aanbeveling 3: Brug tussen beleid en beleving

Wij herkennen gedeeltelijk het signaal dat jongeren het hbo-aanbod en de culturele initiatieven in Dordrecht nog onvoldoende zichtbaar vinden. De gemeente en partners in de stad zetten zich al actief in om het onderwijsaanbod en het culturele leven te versterken.

Tegelijkertijd zien wij ruimte voor verbetering in de manier waarop wij en onze partners in de stad jongeren bereiken en informeren. We ondersteunen en stimuleren daarvoor initiatieven van onze partners in de stad waar mogelijk. Dordrecht Marketing en de culturele partners in de stad werken al enige tijd samen onder de titel Cultuur in Dordrecht om de promotie van het cultuuraanbod nog te vergroten. Recent zijn zij ook een extra campagne gestart gericht op jongeren ('Cultuurtent'). Met DaVinci organiseerden we onlangs een Mediamiddag met thema jongeren, om te bespreken hoe zij beter kunnen aansluiten bij de leefwereld van jongeren.

Het onderwijsaanbod wordt breed onder de aandacht gebracht via onder andere het Dordtse studentenfestival, open dagen en campagnes vanuit de onderwijsinstellingen. De maritiem-technische profilering van Dordrecht en de Drechtsteden blijft een belangrijk speerpunt en we blijven zoeken naar manieren om deze sterker te verbinden aan het onderwijs- en cultuuraanbod in de stad. Ook hier ziet de gemeente Dordrecht overigens een belangrijke rol weggelegd voor onze lokale en regionale partners.

Ten slotte wordt er actief gezocht en geëxperimenteerd naar effectievere en pro actievere manieren van communicatie die beter aansluit bij de leefwereld van de jongeren. Hier zijn jongeren bij betrokken.

Overigens konden we dankzij de incidentele rijksmiddelen Impuls Jongerencultuur deze collegeperiode nieuwe culturele activiteiten en evenementen (jongerenfestival In de Biesboschhal) mogelijk maken. Voor de nieuwe collegeperiode zal overwogen moeten of hier met gemeentelijke middelen een vervolg aan kan en moet worden gegeven.

We nemen deze aanbeveling deels over. Er lopen al diverse initiatieven, zoals Cultuurtent en het studentenfestival, maar we zien kansen om communicatie

Datum 16 september 2025
Ons kenmerk 2025-0094046

nog beter af te stemmen op de leefwereld van jongeren. Dit doen we samen met partners én jongeren zelf.

Aanbeveling 4: Strategische ligging benutten

Wij onderschrijven het strategische voordeel van de ligging van Dordrecht ten opzichte van steden als Rotterdam en Breda. Dit biedt kansen om Dordrecht te positioneren als aantrekkelijke woonstad voor mensen die elders studeren of werken. Wegens de nabijheid van studentensteden en werkgelegenheid is Dordrecht een geografisch goed gelegen stad, Breda en Rotterdam zijn goed te bereiken. De strategische ligging van Dordrecht biedt kansen voor meerdere doelgroepen: studenten, starters én jonge professionals.

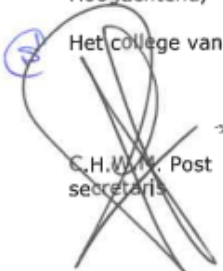
We benutten dit in gebiedsontwikkelingen zoals de Stadsas Dordt en verkennen hoe dit voordeel ook in andere projecten kan worden ingezet. Binnen de ontwikkeling van de Stadsas zetten wij in op een gevarieerd woningaanbod, met nadruk op betaalbare en duurdere koopwoningen. Hiermee richten wij ons op een brede doelgroep, waaronder ook starters en jonge professionals. Het toevoegen van huurwoningen binnen dit specifieke gebied past op dit moment niet binnen de gekozen ontwikkelstrategie.

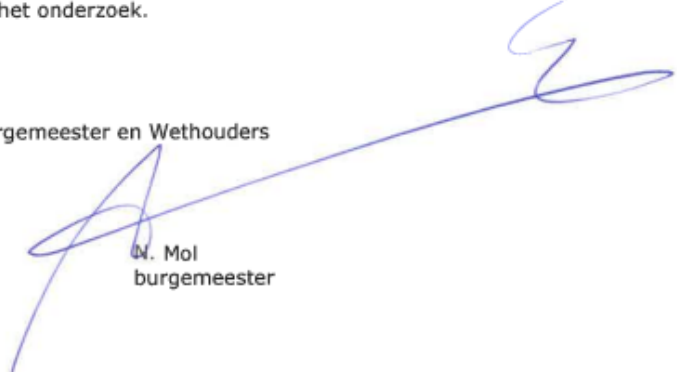
Wel blijven wij in bredere zin aandacht houden voor de woonbehoeften van doelgroepen die profiteren van de nabijheid van andere steden en verkennen we mogelijkheden om dit strategisch voordeel ook in andere projecten te benutten. Deze aanbeveling nemen wij deels over.

Wij danken u voor het onderzoek.

Hoogachtend,

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

N. Mol
burgemeester

Deel 2:

Onderzoeksbevindingen

(Nota van bevindingen)

Leeswijzer

Deze Nota van Bevindingen onderzoekt de aantrekkelijkheid van Dordrecht als woonstad voor jongeren.

In **hoofdstuk 1** wordt de aanleiding, doelstelling en centrale onderzoeksvraag beschreven: 'in hoeverre sluit het gemeentelijk beleid aan bij wat jongeren belangrijk vinden'. Hierbij staat de beleving van de jongeren met wie gesproken is centraal en dient als uitgangspunt voor de analyse.

Hoofdstuk 2 definieert de begrippen 'aantrekkelijkheid' en 'jongeren' op basis van een beknopte literatuurverkenning.

In **hoofdstuk 3** staan de ervaringen van de jongeren centraal. Op basis van focusgroepen met jongeren zijn drie thema's geïdentificeerd: wonen en huisvesting, levendige binnenstad en cultuur, en (hoger) onderwijs. Elk thema wordt besproken vanuit het perspectief van jongeren en vervolgens wordt het gemeentelijk beleid geanalyseerd op de aansluiting met hun ervaringen en leefwerelden.

De **slotbeschouwing in hoofdstuk 4** reflecteert op de complexiteit van het vraagstuk en verbindt de onderzoeksbevindingen met mogelijke beleidsimplicaties.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Nederland staat aan de vooravond van ingrijpende demografische veranderingen. De vergrijzing neemt toe, wat betekent dat het aandeel jongeren in de bevolking afneemt. Deze ontwikkeling heeft grote gevolgen voor de samenleving, onder meer op het gebied van woningbouw, arbeidsmarkt en de beschikbaarheid van essentiële voorzieningen, zoals zorg en onderwijs. Ook Dordrecht staat voor deze uitdagingen. De Staatscommissie Demografische Ontwikkeling 2050 (2024) benadrukt het belang van een gematigde bevolkingsgroei om de leefbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen in de toekomst te waarborgen.

Tegen deze achtergrond groeit het besef dat een evenwichtige bevolkingssamenstelling belangrijk is voor de vitaliteit van een stad. Jongeren spelen hierin een sleutelrol. Zij brengen energie, innovatie en toekomstgerichtheid met zich mee, eigenschappen die bijdragen aan een levendige en aantrekkelijke stad. Voor Dordrecht betekent dit dat het aantrekken én behouden van jonge inwoners geen vanzelfsprekendheid is, maar een strategische opgave die vraagt om doordacht beleid en samenhangende maatregelen.

De aantrekkelijkheid van Dordrecht als (woon)stad voor jongeren raakt meerdere beleidsterreinen: van betaalbare en passende huisvesting tot een bruisend cultureel aanbod, goede onderwijsvoorzieningen en kansen op de arbeidsmarkt. In het Politiek Akkoord 2022–2026 spreekt de gemeente nadrukkelijk de ambitie uit om jongeren aan de stad te binden.

De Rekenkamer Dordrecht onderzoekt in dit rapport allereerst wat jongeren (18-27) belangrijk vinden om Dordrecht aantrekkelijk te laten zijn. Hun beleving staat centraal. Vervolgens wordt nagegaan in hoeverre er op de thema's die zij belangrijk vinden, beleid is gericht op jongeren, en of deze inspanningen een samenhangend geheel vormen. Dit rapport biedt een kwalitatief inzicht in de belevingswereld van jongeren uit de focusgroepen en reikt op basis daarvan handvatten aan. Deze inzichten dienen als aanvulling op het bestaande beleid en reikt inzichten aan om de aansluiting met de behoeften van jongeren te verbeteren.

1.2 Doel- en vraagstelling

Voor het bepalen van de doelstelling van het onderzoek moet worden gekeken naar de taak van de Rekenkamer. In algemene zin onderzoekt de Rekenkamer de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het bestuur. Als het aantrekkelijker maken of houden van Dordrecht als woonstad een politieke keuze is, dan onderzoekt de Rekenkamer of de gemeente haar taken goed uitvoert om

deze ambitie te realiseren, en of het gevoerde beleid op een doeltreffende en samenhangende wijze bijdraagt aan het bereiken van dit doel.

Het doel van het onderzoek is tweeledig:

1. Onderzoeken hoe jongeren de aantrekkelijkheid van Dordrecht ervaren, en in hoeverre dit aansluit bij de ambitie en inspanning die de gemeente levert.
2. Onderzoeken wat de gemeente doet om de aantrekkelijkheid van Dordrecht als woonstad voor jongeren te vergroten en/of te behouden.

Het perspectief van jongeren als uitgangspunt

De volgorde van de doelstellingen van dit onderzoek is van belang. De analyse van het gemeentelijk beleid is gestuurd door wat jongeren zelf belangrijk vinden. Het onderzoeksteam heeft dus niet breed naar alle mogelijke beleidsdocumenten gekeken, maar alleen naar het beleid dat aansluit bij de thema's die door de jongeren in de focusgroepen zijn aangedragen.

Concreet betekent dit dat, hoewel de Biesbosch een aantrekkelijk kenmerk van Dordrecht kan zijn, er in dit onderzoek geen verdere analyse is gedaan van het natuur- en groenbeleid. Dit is omdat de jongeren in de focusgroepen deze thematiek niet als een van de belangrijkste onderwerpen hebben benoemd. Zo is de input van de jongeren leidend en het uitgangspunt van de analyse. Deze aanpak zorgt ervoor dat de bevindingen niet zijn gebaseerd op aannames, maar op de concrete behoefte die de jongeren zelf hebbenesignaleerd.

Onderzoeksvragen

De twee hierboven genoemde doelstellingen leiden tot een aantal onderzoeksvragen. In onderzoeksvraag 1 wordt ingegaan op de vraag hoe jongeren de 'woonstad Dordrecht' ervaren. Wat is er aantrekkelijk aan en wat minder? Het antwoord op deze vraag vormt het uitgangspunt van de analyse. In vragen 2 en 3 worden de politieke ambitie en de uitwerking daarvan in beleid, alsmede de politieke sturing en controle, in kaart gebracht.

1. Hoe ervaren jongeren Dordrecht als (mogelijke) woonstad?

- a. Welke domeinen zijn volgens jongeren belangrijk in de bepaling van hun toekomstige stappen/keuzes op het gebied van onderwijs, werk, wonen en woningaanbod, uitgaan en recreëren, toegespitst op de aantrekkelijkheid van Dordrecht?
- b. In hoeverre sluiten de afwegingen die jongeren maken aan bij de ambitie en uitwerking van de gemeente om Dordrecht aantrekkelijk voor jongeren te laten zijn?

2. Wat is de ambitie van Dordrecht op de aantrekkelijkheid van de stad voor jongeren?

- a. Bij welke focuspunten uit het politiek akkoord 2022-2026 “*Samen bouwen aan een sterk en groen Dordrecht*”, wordt expliciet jongeren genoemd, en welke aangrijpingspunten biedt het om de aantrekkelijkheid van Dordrecht voor jongeren uit te werken.
 - b. In welke andere visiedocumenten en beleidsnota’s blijkt deze ambitie(s) en in welke termen wordt deze verwoord, zowel integraal als op afzonderlijke domeinen?
3. Hoe komt het thema ‘aantrekkelijke woonstad jongeren’ tot uitdrukking in het college van B&W en gemeenteraad?
- a. Hoe geeft de gemeenteraad invulling aan haar rol als volksvertegenwoordiger, het stellen van kaders en controleur van de uitvoering met betrekking tot Dordrecht als aantrekkelijke woonstad voor jongeren?
 - b. Hoe vult het college van B&W haar rol in met beleidsvoorstellen en uitvoering van beleid met betrekking tot Dordrecht als aantrekkelijke woonstad voor jongeren?
 - c. Hoe kan het samenspel worden gewaardeerd in termen van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid?

1.3 Methode

Werkwijze

De gebruikelijke werkwijze om gemeentelijke ambities te toetsen aan de praktijk is een top-down benadering (van beleid naar praktijk). Op verzoek van de Rekenkamer Dordrecht is deze werkwijze omgedraaid. Het onderzoek hanteert een bottom-up benadering, waarbij de belevingswereld van jongeren het uitgangspunt vormt. Dit betekent dat het onderzoeksteam eerst heeft geluisterd naar wat voor jongeren van belang is voor een aantrekkelijke woonstad, waarna geanalyseerd is in hoeverre de gemeente zich hierop richt.

Kwalitatieve onderzoeksmethoden

Dit onderzoek maakt gebruik van kwalitatieve methoden. Deze aanpak is gekozen omdat het doel is om een diepgaand inzicht te krijgen in de belevingswereld van jongeren, in plaats van een statistisch representatief beeld te schetsen. De methoden die zijn gebruikt, zijn geselecteerd om diverse perspectieven te verzamelen en de bevindingen vanuit verschillende invalshoeken te valideren.

Focusgroep met jongeren

Het onderzoeksteam organiseerde twee focusgroepen met jongeren tussen de 18 en 27 jaar. De gesprekken waren erop gericht om de belangrijkste thema’s en behoeftes in hun beleving te identificeren. De gesprekken waren open, om te voorkomen dat jongeren gestuurd werden in hun antwoorden. Deze

aanpak leidde tot de identificatie van drie thema's die bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van Dordrecht en de basis vormen voor dit rapport:

1. Wonen en huisvesting
2. Levendige binnenstad en cultuur
3. (Hoger) onderwijs

Dit onderzoek hanteert een kwalitatieve aanpak. Het doel is niet om een statistisch representatieve steekproef te trekken, maar om diverse perspectieven te verzamelen en een kijkje te krijgen in de leefwereld van jongeren. Jongeren tussen de 18 en 27 jaar vormen geen homogene groep. Het zijn jongvolwassenen met uiteenlopende culturele achtergronden, opleidingsniveaus en sociaaleconomische omstandigheden, die allemaal een belangrijke levensfase doormaken. Het perspectief van jongeren is niet iets wat kant-en-klaar ligt te wachten om gevonden te worden, maar ontstaat in de interactie tussen de deelnemers en de onderzoekers.

In totaal namen 11 jongeren deel aan twee focusgroepen. De werving verliep via diverse netwerken, waaronder het jongerenwerk, het mbo-onderwijs, de gemeenteraad, de WMO-jongerenraad en het Energiehuis. Dit zorgde voor een vrede instroom en voldoende diversiteit, wat de validiteit van de kwalitatieve bevindingen ten goede komt. De deelnemers waren divers in achtergrond en woonsituatie:

- **Geslacht:** Zeven vrouwen, vier mannen
- **Leeftijd:** Tussen de 18 en 28 jaar (gemiddeld 21,8)
- **Woonplaats:** Zes wonen in Dordrecht, vijf in omliggende gemeenten, zoals Zwijndrecht, Hendrik-Ido-Ambacht en 's-Gravendeel
- **Woonsituatie:** Negen wonen bij hun ouders/verzorgers, twee wonen zelfstandig in een appartement
- **Opleidingsniveau:** De groep bestond uit een mix van mbo-, hbo-, en wo-studenten en werkenden. Enkele deelnemers zijn ook actief in de leerlingenraad, de politiek of het jongeren netwerk van de adviesraad.

Kanttekening focusgroep met jongeren

De bevindingen uit de focusgroep zijn niet generaliseerbaar naar de totale populatie jongeren in Dordrecht. Dit onderzoek heeft geen aselecte steekproef gebruikt. De validiteit van de uitspraken komt niet voort uit statistische representativiteit, maar uit diepte en diversiteit. De input van de jongeren biedt een diepgaand inzicht in de belevingswereld van de besproken jongeren en vormt de basis van de analyse.

Interviews met wethouders en raadsleden

Het onderzoeksteam voerde interviews uit met vier wethouders en twee raadsleden. De gesprekken waren gericht op het verkennen van hun beleidsintenties en visie op aantrekkelijkheid van Dordrecht voor jongeren.

Gesproken is met vier wethouders. Geen van hen heeft het thema 'aantrekkelijke (woon)stad voor jongeren' in de portefeuille, maar allen zijn via andere thema's betrokken bij het onderwerp.

- Wim van der Kruijff (o.a. Volkshuisvesting en onderwijshuisvesting)
- Maarten Burggraaf (o.a. Levendige Binnenstad)
- Chris van Benschop (o.a. Hoger onderwijs en arbeidsmarkt en economie)
- Rik van der Linden (o.a. Cultuur, Mobiliteit en bereikbaarheid)

Alle wethouders zijn zich bewust van de verwevenheid van het onderwerp in verschillende beleidsdomeinen, en zijn zich ook bewust van het belang om voor jonge mensen een aantrekkelijke stad te zijn om zich te vestigen.

Ook zijn er twee raadsleden geïnterviewd: een commissielid (VVD) en een raadslid (GroenLinks)

Focusgroep professionals

Er is een focusgroep georganiseerd met professionals die met en voor jongeren werken. De gesprekken waren gericht op het verkennen van de onderzoeksvraag (wat maakt een stad als Dordrecht aantrekkelijk voor jongeren?) vanuit het perspectief van de professionals. Opvallende onderwerpen waren de rol van lockdowns en sociale media, die nauwelijks aan de orde kwamen in focusgroepen met jongeren.

De focusgroep met professionals diende als aanvulling op de gesprekken met jongeren. Dit gaf de mogelijkheid om de bevindingen vanuit een ander perspectief te valideren en om aanvullende inzichten te verzamelen.

Er is gesproken met drie professionals, die via de ambtelijke contactpersoon en diens netwerk zijn benaderd. Het ging om:

- Een professional uit het onderwijs (hbo, directie)
- Een professional uit de culturele sector (programmeur Energiehuis)
- Een jongerenwerker van R-Newt

Focusgroep ambtenaren

In de analysefase van het onderzoek heeft het onderzoeksteam een focusgroepbijeenkomst gehouden met zes ambtenaren. In deze sessie zijn voorlopige resultaten gepresenteerd en is feedback verzameld. Daarnaast werd er gezamenlijk gereflecteerd op het centrale vraagstuk van het onderzoek: 'Dordrecht als aantrekkelijke (woon)stad voor jongeren'.

Deze focusgroep diende als validatiemoment voor de voorlopige bevindingen. De bijeenkomst bood de mogelijkheid om de inzichten vanuit de jongeren te bespreken met de ambtenaren die betrokken zijn bij het beleid. Dit hielp om de bevindingen te plaatsen binnen de complexiteit van de beleidsuitvoering.

Er is gesproken met zes ambtenaren die afkomstig waren van de domeinen wonen, onderwijs, cultuur en (levendige) binnenstad. Belangrijke aspecten die naar voren kwamen, waren de integraliteit van het vraagstuk en de gemeentelijke ambitie rondom de aantrekkelijkheid van de stad voor jongeren.

Documentenanalyse

De documentenanalyse is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de wijze waarop het gemeentelijk beleid aansluit op de bevindingen uit de focusgroepen. De werkwijze bestond uit de volgende stappen:

Het onderzoeksteam verzamelde relevante documenten door gemeentelijke websites te scannen. Deze oogst bis vervolgens voorgelegd aan betrokken ambtenaren, die de selectie bevestigden en aanvullende documenten aanreikten. De verzameling is gecompleteerd door zoekopdrachten via internet en informatie uit interviews met portefeuillehouders.

De verzamelde documenten zijn gecategoriseerd op basis van de volgende kenmerken:

- **Type:** Onderzoek/advies, beleid, uitvoering, verslag of raadstuk
- **Doelgroep:** Jongeren of algemeen
- **Relevantie:** Geschikt voor analyse of als achtergrondinformatie

Tijdens de analyse zijn er twee belangrijke uitdagingen geconstateerd. Ten eerste is het beleid rondom de aantrekkelijkheid van Dordrecht voor jongeren niet apart geformuleerd. . Het onderwerp is geïntegreerd in verschillende beleidsdomeinen en is niet herkenbaar als een lineair proces van ambitie, beleid en uitvoering. Een tweede factor die in het onderzoek naar voren komt, is dat het Politiek Akkoord 2022-2026 niet in een vacuüm ontstaat. Voorgaande colleges hebben langjarige plannen en visies opgesteld, waartoe een nieuw college zich dient te verhouden. Dit zorgt voor bestuurlijke continuïteit, wat de gemeente tot een voorspelbare en betrouwbare partner maakt voor burgers en andere partijen.

Normenkader

Voor de analyse is een normenkader opgesteld. Dit kader is een hulpmiddel om te toetsen in hoeverre de gemeentelijke ambities, beleid en plannen aansluiten bij wat jongeren belangrijk vinden. De normen

zijn afgeleid van de gesprekken in de focusgroepen met jongeren en zijn gekoppeld aan de drie geselecteerde thema's. De formulering van de normen zijn soms letterlijk zo benoemd door de jongeren. In andere gevallen zijn opmerkingen, observaties of meningen over een thema vertaald naar een norm. Deze normen zijn vervolgens gebruikt om in gemeentelijke documenten en gespreksverslagen met portefeuillehouders na te gaan in hoeverre er sprake is van gemeentelijke aandacht voor deze onderwerpen.

De analyse is gebaseerd op twee vragen:

1. Wordt er specifiek aandacht besteed aan jongeren?
2. Zo ja, hoe concreet en uitvoerbaar zijn de ambities en plannen?

De onderstaande tabel (**Tabel 1**) geeft een overzicht van de gebruikte normen per thema.

Tabel 1

Normenkader

	Norm
Wonen/ huisvesting	Wordt er aandacht besteed aan jongeren?
	Als er aandacht wordt besteed jongeren, zijn doelen en afspraken concreet?
	Het beleid vergroot de kans van jongeren op zelfstandig wonen
Levendige binnenstad	Wordt er aandacht besteed aan jongeren (en zo ja hoe)?
	Er wordt voorzien in specifiek aanbod voor jongeren onder de 30 jaar?
	Als er aandacht wordt besteed jongeren, zijn doelen en afspraken concreet?
	Het aanbod leidt tot een gevarieerd en bruisend uitgaansleven dat jongeren aanspreekt.
Onderwijs	Dordrecht heeft de mogelijkheid om door te studeren op hbo-niveau.
	Het aanbod is voldoende divers en aantrekkelijk om jongeren in Dordrecht (of Drechtsteden) te houden.
	Het hoger onderwijsaanbod draagt bij aan een florerend uitgaansleven

Aan het einde van de bespreking van elk thema wordt een conclusie getrokken. Hiervoor wordt een stoplichtmodel gebruikt (zie **Tabel 2**). De beoordeling is een kwalitatieve inschatting met ruimte voor interpretatie.

Tabel 2

Uitleg stoplichtmodel voor beoordeling normenkader

Norm	Betekenis	Oordeel		
	Groen = Voldoet aan de normen. Alles in orde.			
	Oranje = Voldoende, maar er is ruimte voor verbetering.			
	Rood = Voldoet niet. Actie is vereist.			

2. Begripsafbakening

2.1 Aantrekkelijkheid van een stad

Er is meer nodig dan alleen een dak boven het hoofd om ergens aantrekkelijk te wonen. De aantrekkelijkheid van een woonstad wordt bepaald door een samenspel van fysieke, sociale en ervaringsgerichte factoren. Hoewel de beschikbaarheid van huisvesting essentieel is – iets wat in de huidige woningcrisis maar al te duidelijk wordt – gaat het ook om de kwaliteit van de leefomgeving, de aanwezigheid van voorzieningen en het gevoel van veiligheid en gemeenschap.

De ervaring van een (woon)stad is complex. Omdat het beeld van een stad constant onderhevig is aan allerlei invloeden, bestaat er niet zoiets als hét beeld van een stad. Wel is het zo dat groepen tot ongeveer hetzelfde collectieve beeld van een stad komen. Dat beeld verschilt aan de hand van het gebruik van de stad. Een historisch centrum, zoals in Dordrecht, is beeldbepalend, zeker als dat wordt ingezet in citymarketing. Maar de leeftijd of leefstijl, en of de stad van binnenuit of van buitenaf wordt ervaren, zijn van invloed (Hospers, 2009).

Een aantrekkelijke woonstad biedt niet alleen huisvesting, maar creëert een omgeving waarin bewoners zich thuis voelen, sociale verbindingen kunnen aangaan en zichzelf kunnen ontwikkelen. Daarnaast spelen beleving en identiteit een belangrijke rol. Een stad moet aansluiten bij de levensstijl en ambities van haar bewoners om echt aantrekkelijk te zijn.

In dit onderzoek wordt specifiek ingezoomd op jongeren in Dordrecht. Hun percepties, ervaringen en overtuigingen over de stad worden onderzocht: hoe ervaren zij Dordrecht als woonstad? Vinden zij Dordrecht een aantrekkelijke stad waar zij zich ook in de toekomst willen vestigen? Welke factoren beïnvloeden hun beeld van Dordrecht als aantrekkelijke woonplek?

Wat weten we vanuit de literatuur over het begrip 'aantrekkelijkheid'?

Hoewel aantrekkelijkheid een subjectief begrip is, zijn er vanuit de literatuur verschillende manieren om de aantrekkelijkheid van een woonstad te conceptualiseren. De onderbouwing vanuit de literatuur is gebruikt als input voor de focusgroepen met jongeren en vertegenwoordigers van organisaties die zich richten op jongeren (focusgroep professionals).

Kwantitatieve analyses

Atlas Research en Elsevier Weekblad publiceren jaarlijks een ranglijst van de aantrekkelijkste gemeenten op basis van kwantitatieve analyses. Hoewel in dit onderzoek een meer ervaringsgerichte methode wordt toegepast, worden deze twee benaderingen besproken om vanuit de literatuur een onderbouwing te geven voor het begrip aantrekkelijkheid.

Atlas Research

Atlas voor Gemeenten meet jaarlijks hoe aantrekkelijk gemeenten zijn om in te wonen. Hiervoor worden diverse kenmerken gebruikt, uitgesplitst in deelcategorieën. Het betreft een statistische analyse op basis van openbare bronnen. In de rangschikking weegt het kenmerk bereikbaarheid zwaarder dan bijvoorbeeld aanwezigheid van universitaire opleidingen. Tot en met 2023 werd een rangschikking van de 50 grootste gemeenten opgesteld; Dordrecht stond daarin op plek 17. Tegenwoordig worden alle 342 gemeenten meegenomen en staat Dordrecht op plaats 82 (Atlas voor gemeenten, 2023, Atlas Research 2024).

Kenmerken:

Bereikbaarheid van een plek (meest zwaarwegend criterium).

- **Voorzieningenniveau**, inclusief:
 - Podiumkunsten
 - Culinaire aanbod
 - Horeca
 - Nachtcultuur
 - Niet-dagelijkse winkels
- **Veiligheid**, gebaseerd op:
 - Aantal vernielingen
 - Geweldsmisdrijven
 - Overlastmeldingen
 - Subjectief ervaren (on)veiligheid
- **Historisch karakter**, bepaald door:
 - Aantal rijksmonumenten
 - Aandeel vooroorlogse woningen

- **Woonomgeving**, beoordeeld op:
 - Aandeel woningen met bouwjaar vanaf 2000
 - Aandeel koopwoningen in de woningvoorraad
 - Mate van functiemenging in woonwijken
- **Groen en blauw**, bestaande uit:
 - Bereikbare natuur in de omgeving
 - Aandeel Natura 2000-gebied in de bereikbare natuur
 - Aandeel groen en blauw in de wijk
- **Bereikbaarheid van en variatie in universitaire opleidingen**

EW

EW (voorheen Elsevier Weekblad) organiseert jaarlijks de verkiezing 'Beste Gemeenten'², waarbij Nederlandse gemeenten worden beoordeeld op diverse categorieën. Deze categorieën zijn ontworpen om een uitgebreid beeld te geven van de prestaties en leefbaarheid van gemeenten.

De belangrijkste categorieën zijn:

- **Wonen**: beoordeelt de kwaliteit en betaalbaarheid van huisvesting.
- **Werken**: evalueert de werkgelegenheid en economische vitaliteit.
- **Veiligheid**: meet de criminaliteitscijfers en het veiligheidsgevoel van inwoners.
- **Bereikbaarheid**: bekijkt de infrastructuur en toegankelijkheid van de gemeente.
- **Cultuur en vrije tijd**: analyseert het aanbod aan culturele en recreatieve voorzieningen.
- **Onderwijs en zorg**: beoordeelt de kwaliteit van onderwijsinstellingen en zorgfaciliteiten.

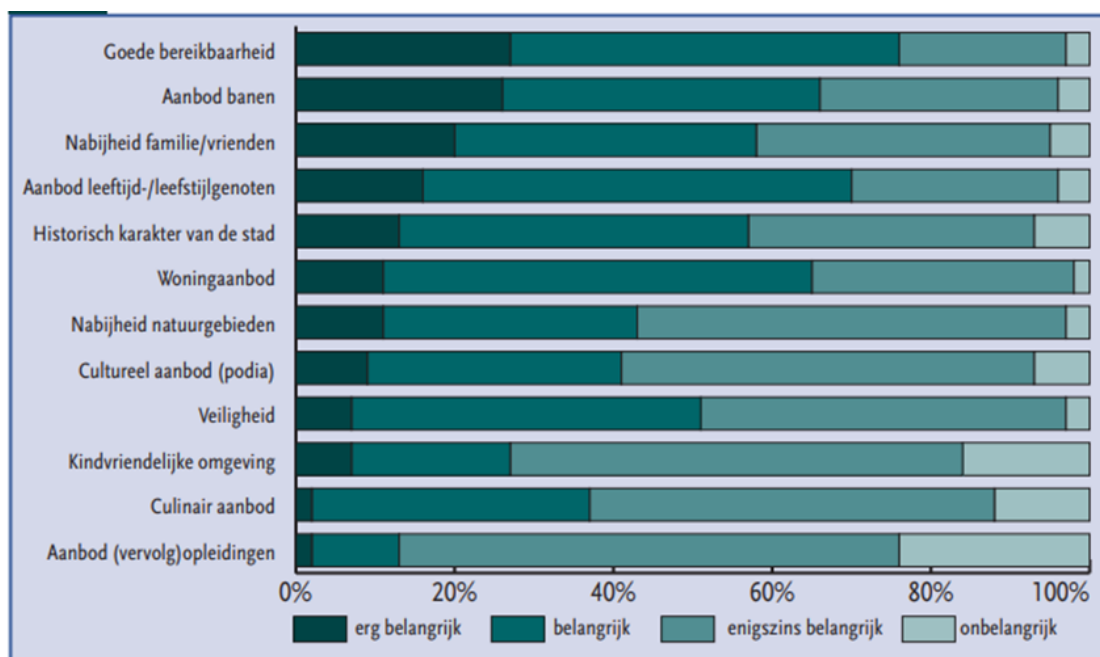
De rangschikkingen van Atlas Research en Elsevier Weekblad zijn gebaseerd op meetbare, 'objectieve' factoren. Ze bieden een eerste input voor de conceptualisering van het begrip *aantrekkelijkheid*.

Ervaringsgerichte benadering

Een meer ervaringsgerichte benadering van het begrip aantrekkelijkheid komt uit het onderzoek van Wouters (2010). Wouters onderzocht welke factoren van belang zijn voor hoogopgeleide jongeren³ bij het bepalen van hun woonbeleving, zie **Figuur 1**. De bevindingen overlappen deels met de lijstjes op basis van openbare bronnen, maar onderscheiden zich door het sociale aspect – zoals de nabijheid van vrienden, familie en leeftijds- en leefstijlgenoten.

² De rangschikking van EW zit achter een betaalmuur. We weten daarom niet op welke plaats Dordrecht staat

³ 18 tot 26-jarige jongeren die een HBO- of WO-opleiding volgen of hebben gevolgd

Figuur 1:

Belang van factoren van beleefde woonaantrekkelijkheid

Noot: Data afkomstig van (Wouters, 2010; Wouters 2011).

Conclusie

In Nederland brengen verschillende onderzoeken en monitors de aantrekkelijkheid van steden in kaart. Hierbij worden bestaande statistische gegevens gebruikt, die niet specifiek gericht zijn op aantrekkelijkheid voor jongeren. Er wordt aangenomen dat deze algemene kenmerken (ten minste deels) ook opgaan voor jongeren in Dordrecht. Een aspect dat wel is meegenomen in een belevingsonderzoek naar hoger opgeleide jongeren, en niet in de algemene rankings, is: nabijheid van familie, vrienden en leeftijds- en leefstijlgenoten.

2.2 Jongeren

Jongeren in beeld

In dit onderzoek wordt ingezoomd op jongeren, specifiek jongvolwassenen tussen de 18 en 27 jaar (geen harde bovengrens). Deze leeftijdsgrens is niet willekeurig gekozen: zij sluit aan bij de verantwoordelijkheden die gemeenten hebben richting deze groep. Denk aan jeugdhulp (tot 18 jaar, en in sommige gevallen verlengd tot 23 jaar) en wettelijke taken vanuit onder andere de Participatiewet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, die jongeren tot 27 jaar betreffen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-a).

Twee belangrijke beslismomenten

De woonvoorkeuren van jongeren worden sterk beïnvloed door de levensfase waarin zij zich bevinden en de keuzes die zij daarin maken. Op weg naar volwassenheid komen zij op verschillende momenten voor belangrijke beslissingen te staan die ook gevolgen hebben voor waar en hoe zij willen wonen. Daarbij vallen grofweg twee beslismomenten te onderscheiden waarop jongeren bewust (of soms onbewust) een keuze maken voor een bepaalde woonomgeving:

- **Na de middelbare school (leeftijd 16-20 jaar):** op dit moment kiezen jongeren een vervolgopleiding, die soms in een andere stad of regio te vinden is. Zeker wanneer jongeren studeren aan een hbo of universiteit, verlaten zij vaker het ouderlijk huis. Deze stap markeert voor velen het eerste moment van zelfstandigheid.
- **Na hun vervolgopleiding of studie (leeftijd 19-+/-27 jaar):** na hun studie zoeken jongeren een meer stabiele woonsituatie, vaak in combinatie met de start van hun loopbaan of een serieuze relatie. De keuze voor werk, woonruimte en partner vallen hier vaak samen en bepalen in belangrijke mate waar zij zich (tijdelijk of langdurig) willen vestigen.

Uit het Woononderzoek (Ministerie van VRO, 2025) blijkt dat zelfstandig wonen, samenwonen of studeren en werken belangrijke verhuisredenen zijn. Deze beslismomenten vormen dan ook belangrijke aangrijpingspunten voor gemeenten die zich willen richten op het aantrekken of behouden van jongeren.

Generatie Z

De overgang van jeugd naar volwassenheid is een intensieve en vormende periode. Het Nederlands Jeugdinstituut beschrijft deze levensfase, grofweg tussen het 16e en 28e levensjaar, als een tijd waarin jongeren niet alleen fysiek en cognitief ontwikkelen, maar ook op sociaal en emotioneel vlak grote stappen zetten. Zij nemen steeds meer afstand van hun ouders, zoeken autonomie en spiegelen zich in toenemende mate aan leeftijdsgenoten. Die zoektocht gaat gepaard met vragen over identiteit: *“Wie ben ik, waar sta ik voor, en in wat voor omgeving kom ik tot mijn recht?”* Jongeren willen zich gehoord en begrepen voelen, ruimte krijgen om zichzelf te ontwikkelen, en een omgeving hebben waarin zij zich veilig, vrij, erkend en begrepen voelen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.-b).

De generatie die deze levensfase nu doorloopt, Generatie Z (geboren tussen 1997 en 2012), groeit op in een tijd die op een aantal punten verschilt van die van eerdere generaties (Verbiest & Jansen, 2021).

Digital natives

Generatie Z is van jongs af aan vertrouwd met digitale technologie. Smartphones, sociale media en constante informatiestromen zijn vanzelfsprekend. Dat biedt kansen, zoals toegang tot kennis en creatieve platforms, maar ook risico's zoals stress door prikkels en sociale druk. Hun digitale vaardigheden zijn belangrijk in de huidige samenleving (Van Dorsselaer et al., 2021; Kemp, 2022). Deze

sluiten aan bij *21st century skills*: kritisch denken, samenwerken, communiceren en omgaan met verandering (Trilling & Fadel, 2009).

Onderwijs en uitgestelde zelfstandigheid

In de kennissamenleving staat onderwijs centraal. In 2023 had 56% van de 29-jarigen een hbo- of wo-diploma, tegenover 43% tien jaar eerder. Deze toename weerspiegelt niet alleen de hogere verwachtingen van de arbeidsmarkt, maar ook de nadruk op persoonlijke ontwikkeling. Het leidt ertoe dat jongeren later economisch zelfstandig worden, wat doorwerkt in werk, wonen en gezinsvorming (CBS, 2024; NJI, 2023). De krapte op de woningmarkt versterkt dit effect.

Opgroeien in crisistijd

Generatie Z vormt zich te midden van opeenvolgende maatschappelijke crises. Na de financiële crisis (2008) volgden de coronapandemie (2020–2022), de klimaatcrisis (voortdurend) en een ongekende druk op de woningmarkt. Dat vormt hun wereldbeeld. Veel jongeren ervaren onzekerheid over hun toekomst en hun vertrouwen in instituties is dan ook lager dan dat van eerdere generaties. Tegelijkertijd laten zij zich niet zomaar uit het veld slaan: zij zijn betrokken, kritisch en zoeken actief naar manieren om bij te dragen aan verandering (SCP, 2022).

De 'softe' generatie?

In maatschappelijke discussies rijst soms het beeld op van een "softe" generatie: jongeren die minder weerbaar zouden zijn en sneller uitvallen. Cijfers laten inderdaad zien dat mentale klachten onder jongeren toenemen, van sombere gevoelens tot prestatiedruk. Toch is het te kort door de bocht om dat te wijten aan kwetsbaarheid. Jongeren durven vandaag de dag vaker hulp te zoeken en praten opener over psychische gezondheid dan generaties vóór hen. Tegelijkertijd staan zij onder hoge druk: het moeten presteren op school of werk, het ontbreken van betaalbare woningen en zorgen over het klimaat leggen een zware last op hun schouders (Stevens et al., 2020; RIVM, 2023).

Deze opeenstapeling van maatschappelijke uitdagingen, zoals de woningnood, raakt jongeren niet alleen praktisch, maar ook emotioneel. Uit onderzoek van ING (2024) blijkt dat veel starters belangrijke levensgebeurtenissen, zoals samenwonen, trouwen of het stichten van een gezin, noodgedwongen uitstellen. Dit uitstel voelt voor velen als iets wat buiten hun invloed ligt, wat leidt tot gevoelens van machteloosheid en frustratie. Vooral het gebrek aan betaalbare, passende woonruimte vormt een hardnekkige belemmering. Omdat jongeren vaak pas aan kinderen willen denken in een stabiele woonsituatie, schuiven meerdere levensfasen op (ING, 2024).

Zingeving en authenticiteit

Wat misschien wel het meest opvalt aan deze generatie is de behoefte aan zingeving. Jongeren zoeken werk, relaties en levenskeuzes die bij hen zelf passen. Zij willen iets doen dat betekenis heeft en strookt met hun waarden. Traditionele structuren zoals kerkgemeenschappen, vaste carrières en de welbekende "9 tot 5 baan" bieden voor velen onvoldoende richting. In plaats daarvan zoeken zij hun eigen pad, met aandacht voor duurzaamheid, mentale gezondheid, maatschappelijke diversiteit en inclusie (Verbiest & Jansen, 2021). In deze context bieden ook conservatieve stromingen een vorm van duidelijkheid en structuur. Zij schetsen vaste rollen en waarden, die voor sommigen aantrekkelijk zijn in een tijd waarin zekerheden – economisch, cultureel en op het gebied van genderrollen – afnemen.

Uitgaan

Volgens het Grote Uitgaansonderzoek (Beek et al., 2023) zijn in de afgelopen jaren de uitgaansvoorkeuren van jongeren veranderd. In het begin van deze eeuw waren het café en de club nog de belangrijkste plekken waar jonge mensen wekelijks kwamen. In het huidige decennium is de frequentie afgenomen. Kosten spelen een rol, maar ook andere activiteiten, zoals gamen, streamen en sociale media. Deze ontwikkeling is deels te verklaren door de nawerking van de coronapandemie.

Het Grote Uitgaansonderzoek noemt ook dat alcohol minder populair is dan vroeger, dat het publiek diverser is geworden (gender, seksuele oriëntatie en culturele achtergrond), en dat ook de locaties om uit te gaan meer divers zijn geworden: festivals, eenmalige evenementen, thuisfeesten en "dagfeesten". Clubs, discotheken en cafés zijn minder dominant dan vroeger. *Thuisfeesten* worden bijvoorbeeld als veilig, minder duur en persoonlijker ervaren (Willems & Huijnk, 2025).

3. Het perspectief van jongeren en de reflectie in beleid

In dit analysehoofdstuk worden de door jongeren in de focusgroepen geprioriteerde thema's als uitgangspunt genomen voor de analyse. Vervolgens wordt bekeken wat de ambities van de gemeente zijn en welk beleid zij op deze thema's voor jongeren heeft geformuleerd.

Beleving van Dordrecht door jongeren

De jongeren in de focusgroepen is op verschillende manieren gevraagd naar hun ervaring met Dordrecht als (woon)stad. Eerst is op een open manier geïnventariseerd welke positieve en negatieve punten zij benoemen over Dordrecht, waarna zij een rangorde hebben aangebracht. Deze twee stappen bepaalden de thema's die in de resterende tijd met de jongeren zijn besproken.

Als startpunt is de jongeren gevraagd om een aantal (geen minimum of maximum) zaken op te schrijven die zij waarderen en minder waarderen aan Dordrecht. Deze input, weergegeven in **Tabel 3** en vormde de basis voor het verdere groepsgesprek.

Tabel 3

Plus- en minpunten volgens jongeren in de focusgroepen*

Pluspunten	Minpunten
Voorzieningen & Bereikbaarheid - Bereikbaarheid (t.o.v. andere steden): genoemd - Voorzieningenaanbod (winkels, horeca) Cultuur en geschiedenis - Rijke culturele geschiedenis (Muziek)evenementen en festivals - Multicultureel karakter van de stad Architectuur en stadsbeeld - Binnenstad (sfeer, 'oude gebouwen' en historische havens) Natuur - Nabijheid van natuurgebieden Leefbaarheid - Rust in veel wijken	Wonen - Onvoldoende woonruimte voor jongeren (prijs/beschikbaarheid) - Eenzijdige woonruimte voor jongeren (bv. inzetten op studio's) Voorzieningen en vrije tijd - Weinig horeca- en uitgaansgelegenheden - Weinig evenementen voor jongeren - Beperkt winkelaanbod (mode) in vergelijking met grote steden Bereikbaarheid en mobiliteit: - Parkeren (aanbod en kosten) - Matige OV binnen Dordrecht Onderwijs en jongeren specifieke faciliteiten - Weinig hbo-opleidingen - Geen jongerencentrum Veiligheid en leefomgeving: - Veiligheid/criminaliteit - Weinig groen in de stad - Vergrijzing - Te druk

*9 jongeren deden aan dit onderdeel mee, in verband met verlate binnenkomst van twee deelnemers.

Rangschikking

Vervolgens is aan de jongeren individueel gevraagd welke voorwaarden en thema's zij belangrijk vinden om prettig in een stad te kunnen wonen. De opdracht was om vijf thema's te noteren, in volgorde van belangrijkheid. Daarna gaven de jongeren per gekozen thema aan hoe zij vinden dat Dordrecht hierop scoort, met de kwalificaties *onvoldoende*, *voldoende* of *goed*. Tot slot lichtten zij hun beoordeling kort toe. De drie thema's die het vaakst werden genoemd, zijn vervolgens gezamenlijk besproken in de groep. In beide focusgroepen kwamen de volgende thema's aan bod:

1. Wonen en huisvesting
2. Levendige binnenstad en cultuur
3. (Hoger) Onderwijs

Bereikbaarheid en veiligheid waren twee thema's die regelmatig aan de orde kwamen in relatie tot de drie bovengenoemde onderwerpen, maar groeiden in de gesprekken niet uit tot volwaardige thema's.

In het vervolg van dit hoofdstuk worden in paragrafen 3.1 tot en met 3.3 de drie door jongeren ingebrachte thema's als uitgangspunt genomen. Telkens wordt eerst beschreven wat hierover in de focusgroepen is opgehaald, gevolgd door een beschrijving van de gemeentelijke ambities en inspanningen, zoals deze tot uitdrukking komen in beleid, uitvoering of relevante documenten. De thema's die achtereenvolgens worden behandeld zijn: wonen/huisvesting, levendige binnenstad en (hoger) onderwijs.

3.1 Thema 1: Wonen en huisvesting

Het beeld dat jongeren Dordrecht verlaten, is niet helemaal eenduidig en ook niet constant. Het laatste Verhuisonderzoek dat is uitgevoerd door Onderzoekscentrum Drechtsteden (OCD) dateert van 2019⁴. Dit op gemeentestatistieken gebaseerde onderzoek onderscheidt jongeren in twee leeftijdsgroepen:

- Jongeren van 18-23 jaar, die voor het eerst zelfstandig gaan wonen vanwege studie, uit huis gaan of werk;
- Starters op de woningmarkt, Drechtstedelingen van 24-29 jaar die alleen of samen een huis huren of kopen.

De cijfers die OCD in het Verhuisonderzoek presenteert, betreffen niet exclusief Dordrecht maar alle Drechtsteden. Op onderdelen wordt wel apart over Dordrecht gerapporteerd. Het meest relevante cijfer over jongeren en starters betreft verhuizingen van en naar Dordrecht (zie **Tabel 4**).

Tabel 4

*Verhuisde jongeren en starters Dordrecht, 2019**

	Vestiging	Vertrek	Saldo	Binnen-verhuizingen
Jongeren (18 t/m 23 jaar)	935	799	136	812
Starters (24 t/m 29 jaar)	1316	1063	253	1100

Bron: Verhuisonderzoek 2019, OCD

Tabel 4 laat zien dat in 2019 jongeren en starters bijdragen aan het positieve migratiesaldo van Dordrecht. OCD noemt dat in de periode 2010-2019 het totale migratiesaldo van de Drechtsteden alleen in 2017 en 2019 positief is geweest, maar het aandeel van Dordrecht daarin is niet bekend.

⁴https://www.onderzoekcentrumdrechtsteden.nl/Publicaties/Fysiek/Publicaties_Wonen_en_ruimte:ikVDnZ7MRSyqaL13Cfjy_A/Ve_rhuisonderzoek_2019:xC-qup1EToOFw41axBun3A

In algemene zin verwachten de OCD-onderzoekers dat het aantal verhuizingen zal afnemen als gevolg van achterblijvende woningbouw en de coronacrisis (de cijfers zijn uit 2019, de duiding ervan later). Een van de redenen achter dit rekenkameronderzoek zijn de zorgen over vergrijzing en het vertrek van jongeren uit Dordrecht. Bovenstaande cijfers bevestigen dit niet, maar de cijfers zijn ook gedateerd.

Het is niet verbazingwekkend dat het thema wonen/huisvesting bovenaan het prioriteitenlijstje staat van de jongeren in de focusgroep. Hierbij moet worden opgemerkt dat voor jongeren die nog op school zitten (mbo, hbo) de urgentie minder groot leek dan voor werkende jongeren of jongeren die met hun opleiding waren gestopt of deze hadden afgerond.

3.1.1 De belevingswereld van jongeren uit de focusgroep

Jongeren hebben moeite om in Dordrecht een passende woning te vinden

Voor jongeren in de focusgroep die graag in Dordrecht willen blijven, is het vinden van een passende woning een grote uitdaging. Het aanbod aan jongerenwoningen is beperkt, de wachttijden zijn lang en doorstromen naar een grotere woning lukt zelden. Zoals een jongere het verwoordde: *"Ik sta sinds mijn 18e ingeschreven, maar heb nog steeds geen jongerenwoning kunnen krijgen."* Dat sommige groepen, zoals jongeren uit de jeugdzorg, voorrang krijgen, leidt bij anderen soms tot frustratie.

Betaalbare woningen voor jongeren en starters zijn schaars. Eén deelnemer gaf aan *"heel veel geluk"* te hebben gehad dat hij op zijn 23e een appartement voor onbepaalde tijd kon huren (in de binnenstad). De rest van de focusgroep herkende dit: om een betaalbare woning te vinden in Dordrecht moet men vooral geluk hebben (en een ouder hebben die iemand op diens 18e inschrijft als woningzoekende).

Door de moeilijke woningmarkt blijft een aantal jongeren uit de focusgroep noodgedwongen bij hun ouders wonen. Voor sommigen is dat acceptabel omdat zij nog op school zitten; voor anderen is het frustrerend. De jongeren berusten deels in deze situatie, maar sommigen zijn ook onrustig en willen weg. Noodgedwongen thuis wonen leidt tot uitstel van belangrijke levenskeuzes en tot een verminderd gevoel van vrijheid en autonomie.

Bestaand aanbod sluit niet volledig aan bij de behoefte van jongeren

Veel jongerenhuisvesting bestaat uit studio's, zoals op het Leerpark. Deze worden niet als ideaal ervaren door de jongeren uit de focusgroep: er is regelmatig overlast en de bewonersgroep kan het onderling niet altijd goed met elkaar vinden. Volgens de jongeren uit de focusgroepen vormen studio's van ongeveer 30 m² het grootste deel van het aanbod op het Leerpark, maar deze worden als te klein gezien. Ook laat de kwaliteit van deze studio's te wensen over. Tijdelijke oplossingen zoals containerwoningen of verkamerde panden worden niet als passend ervaren.

Een huis kopen is te duur

Hoewel woningen in Dordrecht, vergeleken met Rotterdam en Breda, relatief betaalbaar zijn, blijft een koopwoning voor jongeren uit de focusgroep onbereikbaar. Een deelnemer sprak over vriendinnen die een gezin stichten en zich met twee (hbo+) inkomens wel in Dordrecht weten te vestigen. Zijzelf was daar nog niet aan toe en wil liever de wereld buiten Dordrecht ontdekken. In 2024 lag de gemiddelde WOZ-waarde van koopwoningen in Dordrecht op €380.000, tegenover €441.000 in Rotterdam en €493.000 in Breda.

Wat jongeren in de focusgroepen willen

- Meer kans om zelfstandig te wonen
- Meer betaalbare (huur, koop)
- Niet alleen kleine studio's van matige kwaliteit in onprettige omgeving

3.1.2 Ambitie en beleidscontext

Wonen en huisvesting als speerpunt

Het thema wonen en huisvesting heeft de volle aandacht van het college en de gemeenteraad. Het tekort aan woningen is een van de grote landelijke politieke opgaven van dit moment, en Dordrecht heeft daarin zijn deel. Dat de Rekenkamer Dordrecht in de afgelopen jaren drie studies heeft laten uitvoeren naar de Dordtse woningmarkt, is daarvan een illustratie. Er is ook aandacht voor jongeren en starters op de woningmarkt. In het Politiek Akkoord 2022–2026 (p. 5) staat:

'We willen jongeren aan onze stad binden en Dordtse starters een goede kans geven. We willen betaalbare woningen realiseren voor inwoners met een lager tot modaal salaris zoals de (beginnende) politieagenten, verplegers, schilders en onderwijzers.'

In de formulering van de ambitie in het Politiek Akkoord komt het centrale thema van dit onderzoek terug. Het gaat eerst om het binden van jongeren. Hoewel dit niet wordt toegelicht, valt af te leiden dat hiermee jongeren worden bedoeld die voor de keuze staan om na het voortgezet onderwijs te gaan studeren of werk te zoeken. Het tweede deel van de ambitie betreft starters op de woningmarkt. Vermoedelijk gaat het hierbij om wat oudere jongeren, mogelijk met de wens om samen te gaan wonen en een gezin te stichten.

Verankering in visies en akkoorden

De ambitie van het huidige college sluit aan bij de Omgevingsvisie 2030 en de regionale Woonvisie 2017–2031, maar stijgt er niet bovenuit qua concretisering. Het gaat om het realiseren van *betaalbare* woningen voor *inwoners* met een lager tot modaal salaris, maar ook om woningen in alle prijssegmenten. Het doel is om alle doelgroepen te bedienen (Goed Wonen in Dordrecht, 2019).

De regionale Woonvisie 2017–2031 is vastgesteld door de Drechtraad. Elke deelnemende gemeente is verantwoordelijk voor een uitwerkingsparagraaf waarin de regionale visie wordt vertaald naar de lokale situatie. Het Politiek Akkoord 2022–2026 verwijst naar deze woonvisie door de ambitie uit te spreken zich in deze collegeperiode te houden aan de gemaakte afspraken. Dit betekent dat een *inhaalslag* moet worden gemaakt op het gebied van *planvorming en bouw van met name betaalbare woningen*, waaronder sociale woningbouw.

Dordtse uitwerking: Goed Wonen in Dordrecht

De Dordtse paragraaf van de regionale woonvisie is *Goed Wonen in Dordrecht 2019–2031*. Hierin wordt het begrip starter verder uitgewerkt naar startende huurstarters, startende koopstarters en doorstromende koopstarters. De eerste twee groepen betreffen (ook) jongeren die het ouderlijk huis willen verlaten. Studentenhuisvesting levert volgens deze visie geen grote knelpunten op. Acties die uit de woonvisie voortkomen zijn gericht op het realiseren van nieuw aanbod voor starters. Het type aanbod betreft studio's nabij ov-knooppunten en meerkamerappartementen op andere locaties in stedelijke woonmilieus. Kansrijke locaties voor starters zijn: Spoorzone, Leerpark en Binnenstad. Deze opgave past binnen het programma *Bouwend en Bereikbaar Dordrecht*.

Beleidsbenadering en doelgroep gerichtheid

De wethouder, wiens portefeuille het meest raakt aan huisvesting voor jongeren, noemt het vasthouden van jongeren "*een ingewikkeld vraagstuk*" dat niet alleen raakt aan huisvesting, maar ook aan onderwijs, werkgelegenheid en het culturele en horeca-aanbod van de stad. Bovendien, zo stelt de wethouder, maakt Dordrecht in principe geen beleid voor aparte doelgroepen; beleidsontwikkeling is sectoraal. Dat neemt niet weg dat jongeren en starters op de woningmarkt wel degelijk op het netvlies staan van politici en ambtenaren, en ook in de sectorale benadering aparte aandacht krijgen. Veel beleid is toepasbaar op een brede doelgroep en niet specifiek gericht op jongeren. De gemeenteraad vraagt in kaderstelling en controle wel regelmatig aparte aandacht voor doelgroepen, waaronder jongeren.

Concrete initiatieven voor jongerenhuisvesting

Qua huisvesting is er wel aandacht voor jongeren. Zo zijn er studio's (flexwoningen) gebouwd op het Leerpark, gericht op jongeren – niet exclusief studenten, maar wel jongeren. Een voormalig verzorgingshuis (Thureborgh) is herbestemd als huisvesting voor jongeren en studenten, en er wordt nieuwbouw aan toegevoegd. De oplevering van de eerste nieuwe appartementen staat gepland voor eind 2026. De gemeente faciliteert ook het wonen boven winkels (onder andere via aanpassing in de huisvestingsverordening), niet alleen voor jongeren, maar voor hen is deze woonvorm vaak aantrekkelijk. Ook op de langere termijn, bijvoorbeeld rondom de ontwikkeling van de Spoorzone, worden jongeren als doelgroep genoemd (regionale Woonvisie 2017–2031 en de Dordtse paragraaf daarvan, 2019), zonder dat dit specifiek wordt uitgewerkt, zoals blijkt uit **Tabel 5**.

Tabel 5*Woonvisie en omgevingsvisie*

	Aandacht voor jongeren	Concreet?
Regionale Woonvisie 2017- 2031		
<i>"Voor doelgroepen als studenten en jongeren met een laag inkomen, kan op specifieke locaties (zoals het stationsgebied) wel van deze eisen (Convenant Kwaliteit Nieuwbouw Drechtsteden) worden afgeweken."</i> (p13)	Ja	Nee
<i>"Tevens geven we meer aandacht aan het vasthouden van jongeren/studenten en het aanboren van nieuwe doelgroepen (nieuwe, innovatieve woonconcepten)."</i> (p16)	Ja	Nee
Woonvisie Goed wonen in Dordrecht 2019-2031		
In de visie worden starters nader gedefinieerd, type woningen voor jongeren genoemd, en er worden indicaties gegeven voor locaties waar nieuw aanbod kan komen.	Ja	Nee
Studenten worden genoemd als aparte doelgroep. Er worden geen knelpunten geconstateerd	Ja	Nvt
Omgevingsvisie 2030		
<i>"Om voorzieningen in de binnenstad en in de wijken betaalbaar te houden, moeten we bouwen aan de stad. Dit betekent nieuwe, duurzame woningen op aantrekkelijke binnenstedelijke locaties, die jongeren, studenten en gezinnen aan Dordrecht binden."</i> (Deel A, p18)	Ja	Nee

3.1.3 Beleid en uitvoering

Documenten met relevantie voor jongeren en starters

Op beleid- en uitvoeringsniveau (het onderscheid is niet altijd helder) zijn enkele documenten geselecteerd en is daarin nagegaan wat zij betekenen voor jongeren en starters:

- *Adviesrapport Huisvesting Dordtse jongeren en starters* (Boersma, 2023)
- *Prestatieafspraken woningbouwcorporatie en gemeente* (Gemeente Dordrecht, 2024a)
- *Huisvestingsverordening 2025* (vastgesteld door de gemeenteraad, 27 mei 2025)

Adviesrapport Huisvesting Dordtse jongeren en starters

In dit adviesrapport, geschreven op instigatie van de afdeling Wonen van de gemeente Dordrecht, wordt gefocust op wat kan worden gedaan om de huisvestingspositie van jongeren en starters te verbeteren. Het rapport wil bijdragen aan de heroverweging van beleid om de kansen voor jongeren en starters te vergroten en suggereert hiervoor vier mogelijke actiedoelstellingen.

Doelstellingen voor betaalbare en passende huisvesting voor jongeren en starters (2022–2026):

1. Betaalbaar koopaanbod realiseren

De afdeling Wonen van de gemeente Dordrecht zorgt in de periode 2022–2026 voor de toevoeging van koopwoningen voor jongeren en starters met een maximale verkoopprijs van €405.000 (prijspeil 2025). In 2021 was het prijspeil €325.000, op basis van de NHG-grens.

2. Uitbreiding sociale huur en gelabelde jongerenwoningen

Uiterlijk eind 2026 zijn er extra sociale huurwoningen en gelabelde jongerenwoningen toegevoegd aan de bestaande woningvoorraad in Dordrecht, specifiek bestemd voor jongeren en starters.

3. Zoektijd verkorten tot maximaal twee jaar

De gemeente Dordrecht zet tussen 2022 en 2026 actief beleidsinstrumenten in om de gemiddelde zoektijd voor jongeren en starters naar een huurwoning terug te brengen tot maximaal twee jaar, conform de norm van 2021.

4. Locaties beschikbaar stellen voor nieuwbouw

Voor eind 2026 stelt de gemeente Dordrecht locaties beschikbaar voor nieuwbouwprojecten die gericht zijn op kwalitatief goede en toekomstbestendige woningen voor jongeren en starters.

Een van de bevindingen uit het adviesrapport is dat de *"gemeente Dordrecht en woningcorporaties geen samenhangende visie hebben op huisvesting voor jongeren en starters"*. Daardoor is het beleid voor deze doelgroep *"versnipperd"* (p. 9).

Prestatieafspraken woningbouwcorporatie en gemeente (2024)

In dit gezamenlijke document van de gemeente, woningcorporaties Trivire en Woonbron, en hun huurders/bewonersvertegenwoordigers, wordt invulling gegeven aan de gemeentelijke woonambities, zoals onder andere verwoord in het Politiek Akkoord.

In dit document wordt niets specifiek vermeld over jongeren of starters op de woningmarkt.

Huisvestingsordening 2025

Bij het schrijven van dit rapport was de Huisvestingsverordening in behandeling bij de gemeenteraad en nog niet integraal vastgesteld. Er zijn door de gemeenteraad enkele moties ingediend die de toegang van jongeren tot de woningmarkt vergroten:

- Er is een nieuwe beleidsregel vastgesteld die kamerverhuur beter mogelijk maakt, met speciale aandacht voor jongeren en studenten. De mogelijkheden voor hospitaverhuur zijn verruimd en de quotering voor kamergewijze verhuur is verhoogd naar 3% voor geheel Dordrecht. Een uitzondering geldt voor het kernwinkelgebied; daar is dit 10%.
- Ook worden er meer woningen verhuurd via loting, zodat jongeren meer kans maken op een woning, in plaats van dat alleen de inschrijftijd geldt (Raad Dordrecht, 2024).
- Jongeren (tot 28 jaar) die een jongerenwoning hebben aanvaard, behouden hun inschrijfduur als woningzoekende op de (reguliere) markt van sociale verhuur.

Dankzij moties van de raad heeft het college zich verplicht om zich samen met de regio in te spannen om het woonruimteverdelingsmodel zodanig aan te passen dat jongeren en starters een grotere kans maken op een woning (mededeling ambtenaar focusgroep).

3.1.4 Reflectie wonen en huisvesting

Het huisvestingsbeleid in Dordrecht onderkent de behoefte aan betaalbare woonruimte voor jongeren en starters. De ambities in het Politiek Akkoord zijn positief van toon, maar blijven op onderdelen abstract. In de regionale en stedelijke woonvisies worden relevante ideeën genoemd, maar deze zijn niet uitgewerkt in concrete aantallen of termijnen.

In de uitvoering, zoals vastgelegd in de prestatieafspraken, is geen expliciete aandacht voor jongeren en starters. De meest tastbare maatregelen zijn afkomstig uit moties en amendementen op de nieuwe Huisvestingsverordening. Deze verruimen de mogelijkheden voor kamerverhuur en hospitaverhuur, waarvan jongeren mogelijk kunnen profiteren. Uit de focusgroepen blijkt echter dat hospitaverhuur niet aansluit bij de woonvoorkeuren van jongeren. Kamerverhuur – zelfstandige kamers, niet inwonend – sluit beter aan bij hun behoeften.

Hoewel er aandacht is voor het goedkopere segment, richt de Woonvisie 2017–2031 zich primair op het middeldure en dure segment, met het oog op economische groei en het aantrekken van hoger opgeleiden. Jongeren worden wel benoemd, bijvoorbeeld in relatie tot gelabelde jongerenwoningen, maar zij worden niet centraal gesteld.

Het ambtelijke adviesrapport (2022–2026) bevat concrete doelstellingen, zoals betaalbaar koopaanbod en kortere zoektijden, maar deze zijn nog niet verankerd in prestatieafspraken of uitvoeringsplannen.

De verruiming van kamerverhuur en hospitaverhuur is waardevol, maar lijkt vooral een tijdelijke oplossing. Jongeren die zijn gesproken geven aan behoefte te hebben aan zelfstandige, toekomstbestendige woonruimte. Studentenhuisvesting of gedeelde voorzieningen sluiten hier vaak niet bij aan. Omdat Dordrecht geen studentenstad is, denken jongeren niet in tijdelijke, aan studie gekoppelde woonvormen. Zij stellen andere eisen aan kwaliteit en zelfstandigheid. Studentenhuisvesting voldoet doorgaans niet aan die wensen en kent lagere kwaliteitseisen. De huidige aanpak oogt daardoor versnipperd en biedt nog onvoldoende duurzaam perspectief voor jongeren op de Dordtse woningmarkt.

Tabel 6

Normenkader wonen

	Norm	Oordeel		
Wonen/ huisvesting	Wordt er aandacht besteed aan jongeren?			
	Als er aandacht wordt besteed jongeren, zijn doelen en afspraken concreet?			
	Het beleid vergroot de kans van jongeren op zelfstandig wonen			

3.2 Thema 2: Levendige binnenstad en cultuur

Bijna onvermijdelijk komt in het gesprek met jongeren het onderwerp uitgaan, ontmoeten en wat Dordrecht daarin te bieden heeft aan bod.

3.2.1 De belevingswereld van jongeren uit de focusgroep

Jongeren ervaren het stadsleven in Dordrecht niet altijd als bruisend

Dordrecht wordt door jongeren uit de focusgroepen niet vanzelfsprekend ervaren als een levendige stad. Buiten grote evenementen zoals *Big Rivers* en *Lepeltje Lepeltje* ontbreekt het volgens hen aan een bruisend stadsleven. In het weekend is het volgens jongeren nog wel relatief druk, maar doordeweeks

zijn de terrassen en straten rustig. Wel noemen verschillende jongeren de compacte schaal van het centrum een pluspunt. Eén van de deelnemers omschreef de binnenstad als volgt: *"In de binnenstad heerst een ons-kent-ons mentaliteit. Dat vind ik leuk. Hoewel Dordrecht niet per se een magneet is voor inwoners van buiten de Drechtsteden."* Een andere jongere ziet dat Dordrecht een rijk cultureel leven heeft, maar dat het uitgaansleven achterblijft: *"Cultuur is er veel in Dordrecht. Er zijn mooie musea en daar komen veel mensen op af. Maar qua muziek is er wat minder."*

Volgens sommige uit de focusgroep mist de stad uitgaansgelegenheden, evenementen die specifiek gericht zijn op jongeren, en ontmoetingsplekken zoals een jongerencentrum. Dordrecht heeft volgens hen geen jong imago. De cafés sluiten vroeg en zelfs de openingstijden van de nachthoreca vallen tegen. Het is niet dat zij er zelf per se veel gebruik van zouden maken, maar het helpt niet om een bruisende sfeer te creëren. Een voorziening als Bibelot ligt buiten het centrum en is daardoor weinig zichtbaar; vooral vanuit de Drechtsteden is deze locatie niet goed bereikbaar.

Jongeren wijken uit naar andere steden voor uitgaan

Door het ontbreken van clubs, kroegen en een levendig nachtleven in Dordrecht geven jongeren uit de focusgroep aan uit te wijken naar nabijgelegen studentensteden zoals Breda, Rotterdam en zelfs Tilburg. Deze steden zijn goed te bereizen, ook al is het nachtvervoer richting Dordrecht beperkt. Het feit dat jongeren elders gaan stappen benadrukt het gemis aan een uitgaanscultuur in de eigen stad.

Aanbod in de binnenstad sluit onvoldoende aan bij jongeren

Wat opvalt, is dat het huidige (uitgaans)aanbod in de binnenstad sterk gericht lijkt op een ouder publiek, of in ieder geval zo wordt ervaren door jongeren uit de focusgroepen. Zo stelt één van de deelnemers: *"Dan heb je een leuke kroeg, maar dan sta je tussen de veertigjarigen. Dat is niet de sfeer die ik leuk vind."* Veel horeca-initiatieven, culturele programmering en evenementen spreken volgens hen vooral de 35-plusdoelgroep aan. Zij vinden dat er weinig aanbod is dat aansluit op hun leefwereld.

Een voorbeeld hiervan is poppodium Bibelot. Hoewel Bibelot een nachtprogrammeur heeft aangesteld om (nacht)clubavonden te organiseren, wordt het in de focusgroepen niet gezien als dé ontmoetingsplek voor jongeren. Bovendien vinden zij de locatie (Het Energiehuis) niet tot het centrum behoren. Het heeft een flinke loopafstand vanaf het station. Een van de jongeren suggereert dat de inzet van een *nachtbus* de bereikbaarheid en aantrekkelijkheid van Bibelot zou vergroten. De nachtprogrammeur van Bibelot (focusgroep professionals) ziet dat Bibelot een eigen publiek heeft van cultureel en maatschappelijk geëngageerde jongeren, afkomstig uit gezinnen die vaak wat meer te besteden hebben.

Een enkele keer kwam ook het thema veiligheid in verband met uitgaan ter sprake. Looproutes (Energiehuis – treinstation) werden soms als onveilig genoemd. De programmeur van Bibelot gaf aan dat er veiligheid stewards aanwezig zijn op feesten. Mede daardoor is het binnen veilig, maar dat geldt

niet altijd bij het verlaten van het feest. In dit verband worden speciaal queer(vriendelijke) feesten genoemd.

Verschillen in beleving en behoeften onder jongeren zelf

In de focusgroep professionals wordt opgemerkt dat jongeren die hoger zijn opgeleid of buiten Dordrecht een opleiding volgen, vaker bereid zijn om te reizen voor evenementen of uitgaan. Zij hebben vaak ook wat meer te besteden en maken bewust keuzes over waar zij hun geld aan uitgeven. Jongeren *uit de wijk* hebben doorgaans minder te besteden en zoeken hun vertier dichterbij. Zij maken scherpe keuzes, bijvoorbeeld voor merkkleding "of wiet", zoals iemand half grappend opmerkte.

Het werd duidelijk dat aantrekkelijkheid voor uiteenlopende groepen jongeren een andere betekenis heeft. Het eerder gemaakte onderscheid tussen jongeren die hoger onderwijs volgen en andere jongeren is te grof en doet geen recht aan de diversiteit binnen deze groepen. Er zijn verschillen in muziekvoorkeuren, maar lang niet iedereen identificeert zich daarmee. Er zijn jonge statushouders, jonge moeders, queer jongeren, hiphoppers. Ook werd nadrukkelijk genoemd dat er jongeren zijn met mentale problemen, jongeren die zoekend zijn, en jongeren die door de coronacrisis niet in een rechte lijn konden ontwikkelen. Het noodgedwongen bij ouders blijven wonen speelt hierin ook een rol. De diversiteit onder jongeren is groot, hun behoeften uiteenlopend. Daarmee is een focus op een levendige binnenstad, zoals door jongeren benoemd, volgens professionals een beperkte benadering van aantrekkelijkheid.

Beperkte aanwezigheid van hoger onderwijs beïnvloedt uitgaansleven

Professionals zien een relatie tussen de beperkte aanwezigheid van hoger onderwijs en het beperkte uitgaansleven in Dordrecht. Tegelijkertijd blijkt uit onderzoek naar zogenaamde *macrodoelmatigheid* dat de demografische basis om meer hoger onderwijs in Dordrecht te vestigen onvoldoende is. Enkele Ad-opleidingen uit het huidige hbo-aanbod zullen het komende studiejaar niet starten wegens gebrek aan aanmeldingen.

Wat jongeren van de focusgroepen willen:

- Een bruisende binnenstad met (historisch) karakter
- Evenementen en passend horeca-aanbod voor jonge doelgroep
- Nachthoreca/ ruime openingstijden voor kroegen
- Ontmoetingsplekken voor jongeren
- Een veilige, inclusieve uitgaansscene

3.2.2 Wat doet de gemeente binnen dit thema?

De historische binnenstad van Dordrecht is een belangrijke toeristische trekpleister. De gemeente onderkent en koestert dat. Vanuit het perspectief van jongeren dient het binnenstad beleid twee belangen: enerzijds de (dag)toerist die komt genieten van de historie en het culturele aanbod, anderzijds de Dordtse jongeren die vertier zoeken in de avond en het weekend. Beide perspectieven komen terug in het Politiek Akkoord en in gesprekken met wethouders en jongeren. In het Politiek Akkoord 2022–2026 (p. 20) staat:

"We hebben aandacht voor een gezellige levendige binnenstad. Horeca en nachtleven waar het kan, in goede balans met wonen in de stad."

Deze algemeen geformuleerde ambitie bevat beide perspectieven: het streven naar levendigheid, met een voorbehoud door de toevoeging *"waar het kan"*. In een van de gesprekken werd dit voorbehoud niet alleen toegeschreven aan de kwetsbaarheid van het erfgoed, maar ook aan binnenstadsbewoners die beducht zijn voor uitgaansoverlast. Het akkoord benadrukt het belang van cultuur en cultuureducatie, niet specifiek voor jongeren maar voor alle Dordtenaren. Er wordt een toekomstbestendig beleidsplan voor cultuur aangekondigd.

Er zijn vier gemeentelijke documenten geraadpleegd die ingaan op de binnenstad en/of de culturele infrastructuur van Dordrecht:

- *Slijpen aan een diamant: Toekomstbeeld binnenstad Dordrecht (2021)*
- *Horecanota Ruimte voor Ontwikkeling (2023)*
- *Cultuurnota Dordrecht 2030 De kunst van het verbinden (2024)*
- *Visienota Evenementenbeleid Dordrecht 2024 – 2030 (2023)*

In deze documenten is nagegaan wat aansluit bij de observaties, meningen en ervaringen uit de focusgroepen.

Slijpen aan een diamant: Toekomstbeeld binnenstad Dordrecht (2021)

"Deze visie is een samenvoeging van bestaande en door de raad aangenomen beleidsstukken die bijdragen aan het versterken van onze binnenstad. Door de verschillende visies, ontwikkelingen en beleidsonderdelen te bundelen hebben we een integrale leidraad voor huidige en toekomstige ontwikkelingen in de binnenstad." (p. 2)

De titel van de visie is veelzeggend voor de balans die nodig is in het omgaan met de binnenstad. Een diamant is waardevol en vraagt om zorgvuldigheid (*slijpen*). De visie concludeert dat Dordrecht een

beperkt horeca-aanbod en beperkte overnachtingsmogelijkheden heeft. Nieuwe horeca krijgt ruimte binnen of aansluitend bij bestaande horecaconcentraties.

Beleidsaccenten:

- Meer ruimte om terrassen te creëren.
- Positie als evenementenstad behouden en aansluiting blijven zoeken bij diverse doelgroepen
- Inclusieve binnenstad: Iedere doelgroep (zoals ouderen, jongeren, gezinnen) dient zich welkom te voelen.
- Het centrum als huiskamer van de stad om te recreëren en te ontmoeten.
- Goede balans tussen wonen en recreëren in de binnenstad.

De visienota gaat niet over jongeren, maar over de binnenstad. De doelgroep jongeren komt wel aan bod, maar er is weinig specifiek over opgeschreven. Het Energiehuis wordt genoemd als plek voor culturele activiteiten voor jongeren. In de focusgroepen kwam het Energiehuis meermaals aan bod, maar het wordt niet sterk beleefd als een *jongerenplek*. De indruk is dat het meer gericht is op dertigers en veertigers. Daarnaast wordt de bereikbaarheid als beperkt ervaren, vooral voor jongeren uit de Drechtsteden.

Herkenbaar is de observatie dat het Scheffersplein een centrale ontmoetingsplek is voor jongeren. Er is één horecagelegenheid waar ook kan worden gedanst, maar dit wordt als beperkt ervaren. Bovendien wordt het niet altijd als comfortabel ervaren, mede door de aanwezigheid van oudere bezoekers.

De visie benoemt kansen voor jongeren om in de binnenstad te wonen. Dit zou bijdragen aan vitaliteit en sociale veiligheid. Dit idee wordt door jongeren in de focusgroep omarmd. Een deelnemer huurt een appartement in de Voorstraat via jongereninschrijving. De anderen benoemden dit als "*echt geluk hebben*" en toonden enige jaloezie.

Horecanota: Ruimte voor Ontwikkeling

Een van de aanleidingen voor deze horecanota is de ambitie om de stad aantrekkelijk te houden voor jongeren en gezinnen (verwijzend naar de Omgevingsvisie 1.0, 2021). De ambitie is hier scherper geformuleerd dan in het Politiek Akkoord. Horeca omvat meer dan cafés: ook fastfood, restaurants en overnachtingsmogelijkheden vallen hieronder. De nota erkent breed dat het horeca-aanbod voor jongeren versterkt kan worden. Op meerdere plekken wordt gesignaleerd dat er behoefte is aan meer "*reuring*" in de binnenstad.

In deze nota wordt Dordrecht vergeleken met enkele andere middelgrote steden (benchmark), waarbij opvalt dat Dordrecht niet de lijstjes aanvoert. Uit die vergelijking blijkt onder andere dat Dordrecht

relatief minder dan de benchmarkgemeenten horecabestedingen uit andere (omliggende) gemeente aantrekt. Dit geluid werd ook gehoord in de focusgroepen met betrekking tot uitgaan.

De horecanota is tot stand gekomen na brede consultatie met belanghebbenden, inclusief jongeren. De nota schept vooral kaders voor horecaondernemers. Zij zullen invulling moeten geven aan de visie in de horecanota, de gemeente faciliteert hooguit de ambities binnen de kaders van de nota. Enkele daarvan zijn:

Beleidsaccenten:

- *Uitbreiding horeca-aanbod:* Dordrecht heeft relatief weinig horeca; er komt ruimte voor meer en gevarieerdere horeca, passend bij de groei van de stad en verschillende doelgroepen. In de groeiambitie wordt genoemd dat: *"Jongeren moeten ook voldoende (uitgaans-/nacht) aanbod in hun eigen stad vinden (...)." (p.22).*
- *Verruiming openingstijden:* Meer ruimte voor aangepaste openingstijden (ook op donderdag); aantal 'verlaatjes' wordt verhoogd van 5 naar 12 in horecaconcentratiegebieden.
- *Versterking terrassen:* Extra inzet op meer en betere terrassen als onderdeel van een levendige binnenstad.
- *Aansluiting op doelgroepen:* Horecabeleid richt zich op jongeren, gezinnen, ouderen, regiobezoekers en cultuurtoeristen – met aanbod dat past bij hun wensen en het karakter van de stad.

Cultuurnota Dordrecht 2030

Het Dordtse cultuuraanbod is er voor jong en oud, voor passieve en actieve cultuurbeleving. De cultuurnota is tot stand gekomen na evaluatie van de vorige cultuurnota, onderzoek naar de cultuurbehoeften van Dordtenaren – met speciale aandacht voor jongeren – en op advies van het Cultureel Platform, bestaande uit professionele cultuurorganisaties. Zo beoogt de cultuurnota toekomstbestendig en evenwichtig bij te dragen aan de ontwikkeling van het culturele aanbod tot 2030.

Een van de centrale waarden die ten grondslag liggen aan het cultuurbeleid is dat het bijdraagt aan de economische waarde van de stad door levendig en aantrekkelijk te zijn.

In de SWOT-analyse van de ambitie '*cultuur voor iedereen*' wordt het vertrek van jongeren uit Dordrecht als een bedreiging gezien. De opstellers van de SWOT wijten dat vertrek aan een gebrek aan opleidingen, werkgelegenheid en (studenten)huisvesting. Voor de ambitie "*het versterken van een levendige en aantrekkelijke stad*" worden "*nieuwe initiatieven voor jongeren (jongerenfestival, mobiele studio Popcentrale)*" als een sterk punt genoemd, en "*het gebrek aan nachtcultuur*" als een zwak punt.

Hieronder een selectie van andere onderdelen uit de cultuurnota die kunnen worden vertaald naar jongeren en 'aantrekkelijke' (woon)stad'

- *Cultuurbeoefening voor iedereen:* Iedere Dordtenaar heeft de kans om passief en actief deel te nemen aan cultuur.
- *Dordtpas:* Samenwerkingen met en het gebruik van de Dordtpas worden gestimuleerd om de financiële drempel zoveel mogelijk te verlagen. Het beperkte cultuurbereik onder jongeren in het (v)mbo wordt mede als reden opgegeven.
- *Impuls jongerencultuur:* Met landelijke middelen (looptijd 2022–2024) wordt cultuureducatie door jongeren (14–27 jaar) uitgebreid. Zo wordt ingezet op een multidisciplinair jongerenfestival, een jongeren-netwerkorganisatie en een performancewerkplaats in samenwerking met het jongerenwerk. De gemeente wil hierop "*blijven inzetten*". Vanuit deze regeling is een nieuw jongerenfestival ontstaan dat in september 2025 voor de tweede keer wordt georganiseerd.
- *Subsidie cultuureducatie tot 25 jaar:* Jongeren tot 25 jaar kunnen subsidie ontvangen voor cursussen bij ToBe, de regionale basisvoorziening voor cultuureducatie en participatie: "*Zo stimuleren we ook jongeren, die nog studeren of net met hun eerste baan zijn begonnen, om deel te (blijven) nemen.*"
- *Popcentrale:* De Popcentrale is een belangrijke plek waar jongeren hun muzikale talent of interesse kunnen ontwikkelen. De *Popcentrale On Wheels*, een mobiele studio die de wijken in gaat, slaat de brug tussen de wijken en het Energiehuis.

Visienota Evenementenbeleid Dordrecht 2024 – 2030

De visienota *Evenementenbeleid* analyseert het huidige evenementenbeleid, benoemt uitdagingen in het licht van de ambities van Dordrecht om te groeien en bloeien, en een stad te zijn waar mensen graag wonen, verblijven en elkaar ontmoeten. Het evenementenbeleid wordt gezien als een belangrijke pijler om daaraan bij te dragen.

Het begrip 'evenement' kan op allerlei manieren worden ingevuld. In de gemeentelijke beleidscontext is de vraag of er een vergunning voor nodig is relevant. Vaak (maar niet altijd) gaat het om activiteiten in de openbare ruimte die publiek toegankelijk zijn.

Evenementen zijn van economische en maatschappelijke waarde en spelen een rol in de Dordtse strategie van citymarketing. Evenementenbeleid is een instrument voor het regionaal en landelijk positioneren van de stad en beoogt bij te dragen aan een positief woon- en vestigingsklimaat (p. 13).

Het evenementenbeleid is opgesteld voor heel Dordrecht, niet specifiek voor jongeren. Jongeren krijgen echter wel een plaats binnen dit beleid. In het bijzonder wordt genoemd dat er een regeling of programma wordt ontwikkeld rondom het *Citylab*-model (in Dordrecht: *Stadslab*), waarbij ook – en vooral – jongeren worden betrokken bij het nadenken over en het vinden van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. De visienota spreekt tevens de ambitie uit om het evenementenaanbod te diversifiëren, waarbij jongeren expliciet worden genoemd als doelgroep.

3.3.3 Reflectie levendige binnenstad en cultuur

In het Politiek Akkoord komen jongeren in de ambities voor een levendige binnenstad beperkt aan bod. In de Omgevingsvisie 2030 (aangehaald in de Horecanota) krijgen jongeren al meer ruimte.

In de *Toekomstvisie Binnenstad* (2021) wordt benadrukt dat het centrum een plek moet zijn waar iedereen zich welkom voelt – een "*huiskamer van de stad*". Het blijft bij algemene bewoordingen, zonder dat er wordt ingezoomd op wat jongeren nodig hebben of belangrijk vinden. Wat jongeren wél waarderen – en, niet verwonderlijk, centraal staat in de *Toekomstvisie* – is het historische karakter van de binnenstad. Zij vinden het centrum mooi, sfeervol en authentiek: iets wat volgens hen absoluut behouden moet blijven. Dat die waardering er is, biedt een sterk vertrekpunt, maar vraagt ook om zorgvuldige keuzes bij nieuwe ontwikkelingen.

De *Horecanota* is veel specifiekere dan de *Toekomstvisie Binnenstad*. Jongeren worden nadrukkelijk als doelgroep genoemd, meestal in relatie tot nachthoreca. Een relevant detail daarbij is dat het gaat om 'eigen' Dordtse jongeren. De verruiming van de openingstijden en de verhoging van het aantal *verlaatjes* (van vijf naar twaalf per jaar) sluiten aan op de door jongeren gewenste verlevendiging van het nachtleven. Wat de nota niet doet, is invulling geven aan de kwaliteit en uitstraling van eventuele nieuwe (nacht)horeca; dat is aan ondernemers.

Input voor de *Cultuurnota 2030* is het OCD-onderzoek *Behoeftte aan Cultuur* (Schalk en Van den Boogaard, 2023), waarin speciale aandacht is voor jongeren. Hieruit blijkt dat jongeren het bestaande culturaanbod gemiddeld met een 7,0 beoordelen. Vooral de Popcentrale en bioscoop Kinopolis worden positief genoemd. Voor actieve cultuurbeoefening ligt het cijfer lager: een 6,1, wat onder het gemiddelde ligt van andere leeftijdsgroepen. In de *Cultuurnota 2030* wordt het vertrek van jongeren uit Dordrecht als een bedreiging gezien, het nachtleven als een zwak punt en nieuwe initiatieven voor jongeren als een sterk punt.

Dordrecht profileert zich door middel van evenementen als aantrekkelijke woonstad. Jongeren waarderen vooral de gratis evenementen die zorgen voor levendigheid. In de beleidsstukken ligt de focus niet specifiek op jongeren, al staan zij in het cultuurbeleid wel op de radar. De totaalindruk is dat er rondom de (levendige) binnenstad veel aandacht uitgaat naar toeristen en oudere doelgroepen, die over het algemeen meer te besteden hebben, en dat er in het cultuurbeleid meer aandacht is voor jongeren.

Tabel 7*Normenkader Levendige binnenstad & cultuur*

	Norm	Oordeel		
Levendige binnenstad	Wordt er aandacht besteed aan jongeren?			
	Er wordt voorzien in specifiek aanbod voor jongeren onder de 30 jaar?			
	Als er aandacht wordt besteed jongeren, zijn doelen en afspraken concreet?			
	Het aanbod leidt tot een gevarieerd en bruisend uitgaansleven dat jongeren aanspreekt.			

3.3 Thema 3: Onderwijs

De jongeren in de focusgroepen noemen onderwijs wel als een belangrijk aspect van aantrekkelijkheid, maar niemand plaatst het op de eerste plaats.

3.3.1 De belevingswereld van jongeren uit de focusgroep

Sterke basis in het mbo, maar beperkt en onbekend hbo-aanbod

Dordrecht beschikt over een solide basis op mbo-niveau. Onderwijsinstellingen zoals het Da Vinci College en Yuverta bieden praktijkgerichte opleidingen die goed aansluiten bij sectoren als techniek, zorg, duurzaamheid en diervverzorging. Deze opleidingen zijn waardevol voor jongeren die een vak willen leren en aan de slag willen in de regio. Ook is het mogelijk om in Dordrecht de vierjarige hbo-bachelor pabo te volgen, wat een goede kans biedt voor jongeren die in het basisonderwijs willen werken.

Hoewel er de afgelopen jaren is geïnvesteerd in de ontwikkeling van de Dordrecht Academy, ervaren jongeren uit de focusgroepen de stad niet als een aantrekkelijke plek om te studeren op hbo-niveau. Alhoewel er ook enkele voltijdopleidingen worden aangeboden, zijn de meeste opleidingsvarianten van Dordrecht Academy deeltijd en daarmee vooral gericht op werkenden. Het hbo-aanbod sluit daardoor

minder goed aan bij jongeren die net van het voortgezet onderwijs komen. Bovendien is het aanbod beperkt en bij veel jongeren onbekend. Hierdoor wordt de Dordrecht Academy door jongeren uit de focusgroepen niet gezien als een volwaardig alternatief voor hogescholen in Rotterdam of Breda. Eén van de jongeren vat de situatie in Dordrecht samen als: *"Geen ruim aanbod aan diverse hbo-opleidingen en geen universiteit. Dat is jammer."*

Studiekeuze en mobiliteit van jongeren

Veel jongeren die willen studeren, zo blijkt uit de focusgroepen, kiezen voor steden als Rotterdam, Breda of Tilburg, waar hogescholen als Inholland en Avans een breder en aantrekkelijker aanbod hebben. Deze steden bieden niet alleen meer keuze in opleidingen, maar ook een levendige studentencultuur. De goede bereikbaarheid van Dordrecht maakt het bovendien mogelijk om in deze steden te studeren en toch thuis te blijven wonen. Voor een jongere uit de focusgroep die in Zwijndrecht woont, is de reistijd naar een hogeschool in Rotterdam nauwelijks langer dan naar het Leerpark in Dordrecht.

Onbenut potentieel: Duurzaamheidspark en maritieme sector

Het Duurzaamheidspark wordt door jongeren uit de focusgroep gezien als een plek waar, volgens één van hen, *"met passie en praktijkgericht geleerd kan worden."* Toch blijft deze innovatieve leeromgeving onderbelicht en lijkt weinig bekend. Ook het bredere makersimago en de maritieme industrie van Dordrecht krijgen volgens de jongeren te weinig aandacht, terwijl hier juist kansen liggen om de stad te profileren als toekomstgerichte leer- en werkomgeving.

Geen studentencultuur en zorgen over sociale veiligheid

Uiteenlopende bronnen wijzen erop dat het beperkte aanbod hoger onderwijs ertoe leidt dat het uitgaansleven in Dordrecht niet bruist. Er zijn relatief weinig studenten die hun vertier in Dordrecht zoeken. Mbo-studenten wonen vaak thuis en hebben niet veel geld te besteden. De pabo-student is niet het type dat massaal het uitgaansleven opzoekt, aldus een deelnemer uit de focusgroep van professionals. Jongeren in de focusgroepen verwachten ook niet dat dit vanzelf zal ontstaan. Dordrecht heeft geen duidelijke onderwijsidentiteit. De regionale aantrekkingskracht zit vooral in het mbo-onderwijs dat zich concentreert op het Leerpark. Sinds 2024 is ook de pabo daar gevestigd. Behalve de pabo en mbo-opleidingen zijn er ook vmbo-scholen gevestigd. Incidenten met baldadige en overlastgevende leerlingen zorgen ervoor dat sommige jongeren uit de focusgroepen het een onprettige (onveilige) omgeving vinden. Zo is het Leerpark (nog) geen studentencampus, maar een verzameling scholen met tieners en adolescenten.

Persoonlijke verhalen: in Dordrecht ga je naar school

Van de jongeren in de focusgroepen hadden enkelen een hbo(+) niveau. Eén van hen studeerde al buiten de stad en droomt ervan aan een universiteit verder te studeren in een grote stad. Een ander pendelt tussen Dordrecht en Tilburg en overweegt te verhuizen vanwege de vriendschappen en netwerken die

zij daar ontwikkelt. Een derde studeert thuis via de Open Universiteit en vindt, althans voorlopig, dat Dordrecht voor haar de juiste maat heeft. De vierde woont ook thuis, studeert in Rotterdam, loopt stage in Dordrecht en zit voorlopig nog goed. De overige jongeren die op het mbo zitten, tonen geen grootstedelijke ambities. Hun aandacht is gericht op het afronden van de opleiding; bij hen werd nog geen *Sturm und Drang* waargenomen. Eerst maar eens school afmaken. De focusgroep vormt geen afspiegeling van Dordrecht, dus deze verhalen kunnen niet worden gegeneraliseerd. Maar wat zegt dit over Dordrecht als aantrekkelijke woonstad? De jongeren uit de focusgroepen associëren Dordrecht meer met 'naar school gaan' dan met 'studeren'. Wie wil studeren, doet dat niet vanzelfsprekend in Dordrecht, maar oriënteert zich op Breda of Rotterdam. Het bestaande aanbod van hbo-studies in Dordrecht was niet of nauwelijks bekend.

Wat jongeren belangrijk vinden

- Mogelijkheid om door te studeren op verschillende niveaus (binnen of buiten Dordrecht)
- Goed bereikbare onderwijsinstellingen
- Divers aanbod aan opleidingen
- Het gevoel van een studentenstad met bijbehorende faciliteiten

3.3.2 Wat doet de gemeente binnen dit thema?

De gemeente Dordrecht vervult formeel een ondersteunende en coördinerende rol in het voortgezet onderwijs, het mbo en – in mindere mate – het hoger onderwijs. Voor het voortgezet onderwijs zijn gemeenten verantwoordelijk voor de onderwijshuisvesting en het naleven van de Leerplichtwet. Voor de huisvesting van het mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs draagt de gemeente echter geen verantwoordelijkheid. Deze taak ligt bij de onderwijsinstellingen zelf. Zij ontvangen hiervoor middelen van de rijksoverheid en zijn zelfstandig in het organiseren en financieren van hun huisvesting.

Het behalen van een startkwalificatie is van groot belang voor jongeren, werkgevers en de samenleving, omdat dit de kansen op duurzaam en passend werk vergroot. Het thema onderwijs is nauw verbonden met de thema's economie en arbeidsmarkt. Binnen deze samenhang heeft de gemeente een duidelijke rol. Voor het hoger onderwijs geldt dat Dordrecht formeel geen taak heeft.

Politieke ambitie: onderwijs als bindmiddel

In het Politiek Akkoord 2022-2026 staat:

"Het is belangrijk dat jongeren in het middelbaar en hoger onderwijs trots zijn op hun opleiding en hun ontwikkeling om een droombaan te vinden. Er mogen geen drempels zijn die het doorleren belemmeren. We willen dat jongeren dichtbij huis kunnen kiezen uit een ruim aanbod aan kansrijke opleidingen die afgesloten worden met een diploma. (Door)leren hoort bij Dordrecht, op MBO, HBO en wetenschappelijk

niveau. Het maakt dat jongeren in onze stad blijven: eerst om er te leren, later om er te wonen en te werken. En het helpt bij het doorbreken van generatie-armoede, wanneer een familie van generatie op generatie in armoede leeft.” (p. 11)

Uit de politieke ambitie blijkt dat de coalitiepartijen het belangrijk vinden dat Dordrecht een goed onderwijsaanbod heeft, onder andere met het oog op het in de stad houden van jonge mensen. De ambitie lijkt zich zelfs uit te strekken tot universitair niveau, al is niet ondubbelzinnig duidelijk of het studeren ook in de stad moet plaatsvinden, of dat het goed genoeg is om hoger opgeleiden in de stad te huisvesten. Verder wordt onderwijs in verband gebracht met jongeren die de boot dreigen te missen. Voor hen wil Dordrecht er ook zijn.

Beleidsdocumenten: gemeentelijke inzet op onderwijs

Om een beeld te krijgen van wat de gemeente doet op het terrein van onderwijs, met het oog op het behouden en/of aantrekken van jongeren in de stad, is gekeken naar de volgende documenten:

- *Glansrijke toekomst* (Programmaplan 2021-2025) (zonder datum)
- *Opgave Arbeidsmarkt & menselijk kapitaal* (Hoofdpijnen Uitvoeringsprogramma) (zonder datum)
- *Raadsinformatiebrief Dordrecht Academy* (8 oktober 2024)
- *Raadsinformatiebrief Universiteit in Dordrecht* (15 juli 2025)

Glansrijke Toekomst

Het programma *Glansrijke Toekomst voor de Dordtse Jeugd* is een van de zeven programma's uit Agenda 2030 en onderdeel van de opgave Arbeidsmarkt en menselijk kapitaal. De doelstelling van *Glansrijke Toekomst* is het verminderen van het aantal jongeren dat geen aansluiting vindt op de arbeidsmarkt. Onder de vlag van dit programma opereren uiteenlopende trajecten en projecten die de kans van jongeren op onderwijs en arbeidsmarkt moeten vergroten.

De wethouder met wie is gesproken over onderwijs en economie benadrukte het belang van een goede aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt. De inspanningen die worden verricht richting zowel onderwijs als arbeidsmarkt zijn groot. De belangen zijn ook groot: een goed (gekwalificeerd) arbeidspotentieel is belangrijk voor het vestigingsklimaat voor bedrijven. Een bevolking die aan het werk is, in kwalitatief goede banen, draagt bij aan de economische veerkracht en aantrekkelijkheid van de stad.

Opgave Arbeidsmarkt & menselijk kapitaal (Career Boost)

Onderdeel van het uitvoeringsprogramma *Arbeidsmarkt en menselijk kapitaal* is het ondersteunen van het project *Career Boost*. *Career Boost* is gericht op *Leven Lang Ontwikkelen en Innoveren* in de Drechtsteden en wil onder andere zorgen dat mensen die in de Drechtsteden (gaan) werken zich blijven ontwikkelen en in de regio blijven. *Career Boost* verbindt in verschillende sectoren (cultuur, zorg,

techniek, logistiek) het (hoger) onderwijs en het bedrijfsleven. Het stimuleert studenten die in Dordrecht of elders studeren om stage te lopen in Dordrecht of de Drechtsteden, en op deze manier de binding aan stad en regio te versterken.

HBO en wetenschappelijk onderwijs

Hoewel de gemeente geen wettelijke taak heeft op het gebied van hbo of universitair onderwijs, kan zij wel de taak op zich nemen om actief de ontwikkeling hiervan te stimuleren. Uit de raadsinformatiebrief (8 oktober 2024) blijkt dat de gemeente Dordrecht enkele jaren geleden heeft gekozen voor een actief faciliterende en participerende rol in het realiseren van (meer) hoger onderwijs in de stad en regio. Een voorbeeld – passend bij deze ambitie – is de oprichting van *Dordrecht Academy*. Hiermee biedt de gemeente Dordrecht, in samenwerking met hogescholen en het bedrijfsleven, praktijkgericht hbo-onderwijs aan in sectoren met arbeidsmarktkrapte. *Dordrecht Academy* biedt opleidingen aan op het gebied van techniek, zorg en logistieke dienstverlening.

In het schooljaar 2023/2024 waren er 315 studenten. Vanuit de focusgroep professionals blijkt dat het ad-niveau (deeltijd) vooral werkende mensen aantrekt, en niet jongeren. Zij die de middelbare school hebben afgerond weten in Dordrecht wel de (voltijd) bacheloropleidingen pabo en social work te vinden. In het komende studiejaar zullen bovendien enkele opleidingen niet starten wegens gebrek aan studenten. De ambitie was om in 2025 in totaal 500 nieuwe studenten te laten instromen aan de *Dordrecht Academy*. Het lijkt erop dat dit streven niet wordt gehaald. De (voltijd) opleidingen *Social Work* en *Pedagogisch Educatieve Professional* lopen goed, maar de technische opleidingen veel minder. Daarnaast is de pabo van Inholland actief in Dordrecht (369 ingeschreven studenten per 1 oktober 2024) en is er een particuliere hbo-instelling gevestigd, genaamd *HBO Academy* (336 ingeschreven studenten per 1 oktober 2024). Deze particuliere onderwijsinstelling biedt een aantal deeltijd- en voltijd hbo-opleidingen en cursussen aan. De aantallen zijn, in vergelijking met bijvoorbeeld Breda, bescheiden. Bij de Avans Hogeschool stonden in het studiejaar 2023–2024 meer dan 6.500 voltijdstudenten in Breda ingeschreven.

In de gesprekken met vertegenwoordigers uit de gemeenteraad werd geopperd dat Dordrecht een universiteit zou moeten hebben – misschien niet een zelfstandige universiteit, maar bijvoorbeeld een dependance van een bestaande universiteit. De raad heeft in 2024 een motie aangenomen waarin zij het college oproept zich in te spannen om een (technische) universiteit aan Dordrecht te binden. In een raadsinformatiebrief van 15 juli 2025 rapporteert het college over de voortgang en verwijst naar een eerdere motie die oproept om het voor studenten aantrekkelijker te maken om in Dordrecht te studeren (huisvesting, veilig uitgaan). Het college meldt dat er geen omliggende universiteiten zijn die in Dordrecht hun opleidingen willen gaan aanbieden. Het college informeert de raad ook dat in 2025 voor de tweede keer het *Drechtsteden Studentenfestival* wordt gehouden. Dit festival is georganiseerd in

samenwerking met onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven, en vindt plaats in september, bij de start van het nieuwe studiejaar.

Bereikbaarheid

De gemeente Dordrecht heeft ook een lokale verantwoordelijkheid voor het bereikbaar maken van onderwijsinstellingen. Zij doet dit bijvoorbeeld door busverbindingen te faciliteren en fietspaden richting de campus aan te leggen en te onderhouden. Ook werkt zij samen aan het knooppunt Leerpark, inclusief de plannen voor een nieuw treinstation Leerpark. Dit is onderdeel van de MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport), waarin onder andere met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, de provincie en ProRail wordt samengewerkt (Gemeente Dordrecht, z.d.) aan regionale vervoersaanpakken.

3.3.3 Reflectie (hoger) onderwijs

Zoals hierboven uiteengezet, is de gemeente Dordrecht op veel punten die jongeren aandragen over vervolgonderwijs en doorstuderen niet de enige verantwoordelijke partij, of draagt zij slechts gedeeltelijke verantwoordelijkheid. Daarom is het lastig te beoordelen wat de precieze uitwerking is van het beleid dat de gemeente Dordrecht voert.

Opleidingsaanbod

De algemene indruk die oprijst uit de gesprekken met jongeren in de focusgroep is dat zij het onderwijsaanbod niet als problematisch ervaren. Zij hebben hun keuzes gemaakt op basis van de bestaande situatie (of de situatie in het recente verleden) en accepteren dat als een gegeven. Voor de een betekent dat mbo-onderwijs volgen in Dordrecht, voor de ander een studie buiten Dordrecht.

Ten aanzien van het mbo gaven de jongeren aan dat het onderwijs “prima geregeld is” in Dordrecht. Er zijn voldoende opleidingen beschikbaar op de verschillende mbo-niveaus. In de focusgroepen zijn de leerplicht en taken die voortvloeien uit de bevoegdheid van het doorstroompunt rondom het mbo niet besproken.

Het opleidingsaanbod van Dordrecht Academy, voor zover jongeren hiervan op de hoogte zijn, wordt als beperkt ervaren. Er worden dit studiejaar vooral deeltijdstudies aangeboden. Voltijdopleidingen ontbreken of zijn zeer beperkt, en de bekendheid onder jongeren is laag, zoals blijkt uit de rondgang in de focusgroep. Mogelijk is het daardoor dat Dordrecht Academy op dit moment met name werkenden aanspreekt. Voor jongeren ontbreekt vooral de herkenning in het aanbod, met name in de onderwijsvorm (associate degree). De Dordrecht Academy lijkt vooral een functie te vervullen in het concept “*een leven lang ontwikkelen*”, en niet of in mindere mate in het behouden van jongeren en/of de doorstroom van jongeren naar het hbo. Een onderwijsambtenaar uit de focusgroep geeft aan dat de technische

opleidingen inderdaad kampen met onvoldoende belangstelling, maar dat de sociale opleidingen (zowel voltijd als deeltijd) goed lopen.

De haalbaarheid van een (dependance van) universitaire opleiding in Dordrecht lijkt ambitieus, gezien het beperkte succes – in termen van aantallen studenten – van de hbo-dependances.

Bereikbaarheid

Jongeren zien reizen voor hun studie niet altijd als obstakel. Door de goede bereikbaarheid van Dordrecht is het immers eenvoudig om een studiecarière elders te starten en (de eerste jaren) thuis te blijven wonen. De bereikbaarheid van de campus Leerpark is bovendien niet optimaal. Er zijn verschillende busverbindingen die richting het Leerpark rijden. Uit de focusgroepen (onder andere met professionals) blijkt dat deze bussen richting de campus vaak vol zijn. Ook zou er in de bussen en op de campus niet altijd een prettige sfeer heersen. Een jongere merkt op dat de hbo-vestiging in Rotterdam voor haar net zo gemakkelijk bereikbaar is als het Leerpark.

Geen studentenstad

Een ander belangrijk aspect dat jongeren benoemen, is dat de stad Dordrecht een studentencultuur mist. Door het beperkte aanbod van (voltijd) hbo-opleidingen en wetenschappelijk onderwijs blijft de ontwikkeling van een levendig studentenleven uit. Jongeren die voor de keuze staan, ervaren de stad niet als aantrekkelijk om te studeren: er zijn geen studentenverenigingen, studentgerichte horeca of sport- en ontmoetingsplekken. Daarmee ontbreekt een sociaal en cultureel klimaat dat jongeren in concurrerende steden – zoals Breda, Rotterdam en Tilburg – wél aantreffen. Het aanbieden (of in de toekomst vergroten) van het hbo-aanbod is op zichzelf onvoldoende om Dordrecht als studentenstad te positioneren. Voor jongeren telt niet alleen het studieaanbod; de beleving eromheen is net zo belangrijk. De gemeente en onderwijsinstellingen investeren in het vergroten van de studentenbeleving, onder andere door in 2025 voor de tweede keer het *Drechtsteden Studentenfestival* te organiseren.

Tabel 8

Normenkader onderwijs

	Norm	Oordeel		
Onderwijs	Dordrecht heeft de mogelijkheid om door te studeren op hbo-niveau.			
	Het aanbod is voldoende divers en aantrekkelijk om jongeren in Dordrecht (of Drechtsteden) te houden.			
	Het hoger onderwijsaanbod draagt bij aan een florerend uitgaansleven			

4. Slotbeschouwing

In dit laatste hoofdstuk geven we enkele observaties en reflecties weer die gedurende het onderzoek opborrelden en die volgens ons relevant zijn, maar waarvoor we geen geschikte plaats vonden in het hoofdstuk met de onderzoeksbevindingen of conclusies.

Aandacht voor thema's die jongeren belangrijk vinden

In de gesprekken met jongeren, maar ook in de gesprekken met wethouders, raadsleden en professionals, bleek het ingewikkeld om een strikte scheiding te maken tussen de thema's. Aantrekkelijkheid van Dordrecht is bij uitstek een onderwerp dat verschillende thema's met elkaar verbindt. De verbijzondering dat het moet gaan over de aantrekkelijkheid voor jongeren bakent het onderwerp enigszins af, maar het wordt er niet eenvoudiger op als men zich bedenkt dat de gemeente geen beleid maakt voor afzonderlijke doelgroepen. Overigens: in de praktijk komen jongeren als doelgroep wel degelijk aan bod. Onderwijs, bijvoorbeeld, gaat voor een groot deel wel over jongeren. En in een beleidsdocument als de horecanota is wel degelijk oog voor de belangen van jongeren. Ook op het domein van wonen is aandacht voor jongeren, studenten en starters op de woningmarkt.

Maar de hamvraag van dit onderzoek is in hoeverre de gemeentelijke ambitie en de beleids- en uitvoeringspraktijk, direct of indirect, wel gaan over de thema's die jongeren belangrijk vinden. Richt de gemeente haar pijlen op de goede thema's, en richt zij die goed? Het simpele antwoord op deze vraag is: ja, de gemeente heeft op de bestudeerde beleidsterreinen aandacht voor de belangen van jongeren. Maar in hoeverre die aandacht ook de aantrekkelijkheid van Dordrecht als vestigingsstad vergroot, is moeilijker te zeggen.

Er lijkt sprake te zijn van selectief vertrek uit Dordrecht. Vooral jongeren die hoger onderwijs willen volgen, richten hun oog op steden als Rotterdam, Breda en verder. Onderwijskeuze hangt samen met onderwijsaanbod, maar is systemisch verbonden met huisvesting (beschikbaarheid en betaalbaarheid) en met cultuur en uitgaan (levendige binnenstad). Deze elementen oefenen elk apart hun invloed uit op aantrekkelijkheid, maar ook op elkaar. Hoewel Dordrecht op elk van deze elementen probeert invloed uit te oefenen, vinden we geen aanwijzingen dat er een doorslaggevende factor is die nu werkt.

De onderlinge verwevenheid tussen de thema's wordt breed erkend, maar dat betekent nog niet dat beleid ook in samenhang wordt ontwikkeld. Nu lijkt vooral de gemeenteraad de functie te hebben om expliciet jongerenbelangen te agenderen. Hoewel het college hier responsief mee omgaat, roept het toch de vraag op of het mogelijk is om op overlappende beleidsterreinen het belang van jongeren meer expliciet en in samenhang te integreren.

Dordrecht is een kleine studentenstad

In Dordrecht zijn er al langer zorgen over het vertrek van jongeren die na de middelbare school gaan studeren. De studiemogelijkheden in Dordrecht zijn beperkt, en het lijkt erop dat, ondanks inspanningen van de gemeente en hbo-instellingen, dit beperkt zal blijven. Het is daarmee niet te verwachten dat er grote vraag zal ontstaan naar studentenkamers. Toch is het goed en logisch dat de gemeente wel inzet op het vergroten van huisvesting voor studenten en jongeren. Immers, omliggende steden met een rijk hoger onderwijsaanbod zijn vanuit Dordrecht uitstekend bereikbaar. Bovendien: voor de jongeren met wie wij de aantrekkelijkheid van Dordrecht bespraken, staat betaalbare en beschikbare huisvesting wel op nummer één. Een kanttekening hierbij is wel op zijn plaats: de jongeren die wij spraken denken bij huisvesting niet direct aan een studentenkamer van 20 m², maar aan ten minste twee kamers. Hun perspectief op zelfstandig wonen heeft niet de tijdelijkheid in zich die je wel vaak bij studenten ziet, waardoor zij bereid zijn om op woonkwaliteit water bij de wijn te doen.

City branding

Het is de moeite waard hier nog een specifieke bevinding uit de focusgroepen met jongeren aan te halen. De jongeren vinden dat er meer gedaan zou kunnen worden aan publiciteit rondom het hbo-aanbod. Ook vinden zij dat er meer aandacht mag zijn voor Dordrecht als techniekstad van de maritieme sector. Iets breder getrokken raakt dit aan het thema city branding. De huidige inspanningen lijken vooral georiënteerd op mensen en bedrijven van buiten Dordrecht (en de Drechtsteden). De marketingfocus is gericht op middelbaar en hoger opgeleiden, in het waardenspectrum van traditioneel tot modern (niet postmodern). Er lijkt hier een kans te liggen om ook de keten van maritieme techniek – erfgoed, onderwijs, werkgelegenheid – binnen de regio te promoten.

Reuring

In het gesprek met jongeren over de aantrekkelijkheid van Dordrecht gaat het natuurlijk ook over de binnenstad. Er is grote waardering voor het historische karakter ervan. Er is waardering voor het winkelaanbod (al blijft er altijd iets te wensen over) en voor de openstelling op zondag (maar niet door iedereen!). Voor sommige jongeren uit de omliggende gemeenten geldt Dordrecht als de grote stad; de schaalverschillen en stedelijke uitstraling zijn opmerkelijk. Behalve voor school bezoeken zij de stad ook vaak wanneer het druk is, bijvoorbeeld tijdens een evenement of festival. Voor sommige Dordtse jongeren past de schaal perfect bij wat zij prettig vinden, voor anderen is het te klein. Voor hen is Dordrecht een provinciestad in vergelijking met Rotterdam of Amsterdam. Zij willen meer.

Een breed gedeelde ervaring is dat buiten de vrijdag- en zaterdagavond de binnenstad weinig levendig is. Het is vooral de gemeentelijke horecanota waarin we erkend zien dat de binnenstad *"wel wat reuring kan gebruiken"* en dat (ook) jongeren daar behoefte aan hebben en een rol in kunnen spelen. Echter, het is niet aan de gemeente om een club te exploiteren; daar zijn horecaondernemers voor. Hoewel zij zich door de horecanota uitgenodigd kunnen voelen om uitgaansconcepten voor jongeren te ontwikkelen, maken zij toch eerst en vooral een bedrijfseconomische afweging: *"Kan het uit?"* Om een rendabele

exploitatie op te zetten, zijn er wel klanten nodig die entree en een drankje willen betalen. En dan zijn we weer bij de vraag of die er zijn. Zo komen we in een cirkel terecht waarbij de avondlijke reuring van de binnenstad samenhangt met huisvesting en het aanbod van hoger onderwijs. Een complicerende factor daarbij is dat uitgaansvoorkeuren in de loop van de tijd zijn veranderd. De klassieke jongerenhoreca – disco en kroeg – heeft concurrentie van festivals, pop-up- en thuisfeesten. Ook het digitale aanbod thuis moet hier worden genoemd.

Dordrecht heeft ambities om te groeien van ruim 120.000 naar 140.000 inwoners. Gezien de krapte op de (landelijke) woningmarkt is er voldoende mogelijkheid om jongeren en starters aan te trekken, maar in Dordrecht zijn er veel thuiswonende jongeren die van de groei van het aantal woningen gebruik kunnen maken. Het is aannemelijk dat voor velen van hen de mogelijkheid om een wooncarrière in Dordrecht te starten een aantrekkelijk vooruitzicht is.

5. Geraadpleegde bronnen

- Atlas Research. (2024). *Ranglijst woonaantrekkelijkheid gemeenten*. Atlas Research.
<https://atlasresearch.nl/wp-content/uploads/Ranglijst-Woonaantrekkelijkheid-gemeenten-2024-Atlas-Research.pdf>
- Atlas voor Gemeenten. (2023). *Atlas voor Gemeenten 2023: Aantrekkelijkheid van gemeenten*. Utrecht: Stichting Atlas voor Gemeenten.
- Beek, R. J. J. van, Monshouwer, K., Schutten, F., Den Hollander, W., & Laar, M. van. (2024). *Het grote uitgaansonderzoek 2024*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Boersma, R. (2023). *Huisvesting voor Dordtse jongeren & starters*. Gemeente Dordrecht.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024). *Twintigers: Tegenwoordig en toen*. <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2024/twintigers-tegenwoordig-en-toen/2-data>
- Gemeente Dordrecht. (2021). *Slijpen aan een diamant: Toekomstbeeld binnenstad Dordrecht*.
- Gemeente Dordrecht. (2023a). *De Dordtse horeca: Ruimte voor ontwikkeling*.
- Gemeente Dordrecht. (2023b). *Integraal veiligheidsplan Dordrecht 2023–2026*.
<https://www.dordrecht.nl/plannen/integrale-veiligheidsplan-2023-2026>
- Gemeente Dordrecht. (2024a). *Cultuurnota Dordrecht 2030: De kunst van het verbinden*.
- Gemeente Dordrecht. (2024b). *Lokale prestatieafspraken Dordrecht 2024–2025*.
<https://raad.dordrecht.nl/Documenten/>
- Gemeente Dordrecht. (2024c). *Uitvoeringsplan Dordrecht Regenboogstad 2024–2026*.
<https://raad.dordrecht.nl/Documenten/Uitvoeringsplan-Dordrecht-Regenboogstad-2024-2026.pdf>
- Gemeente Dordrecht. (2024d, 27 september). *Mobiliteitsplan Dordrecht 2040: Aangepaste versie na aangenomen amendementen* (Documentnummer 014879-20240927-R1-09). Raad Dordrecht.
<https://raad.dordrecht.nl/Documenten/Mobiliteitsplan-Dordrecht-2040-aangepaste-versie-na-aangenomen-amendementen-014879-20240927-R1-09.pdf>

Gemeente Dordrecht. (z.d.-a). *Knooppunt Dordrecht en station Dordrecht Leerpark*.

https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Projecten/Ontwikkeling/Stadas_Dordt/Knooppunt_Dordrecht_en_station_Dordrecht_Leerpark

Gemeente Dordrecht. (z.d.-b). *Parkeerplannen Dordrecht*.

https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Parkeren_verkeer_en_vervoer/Overige_informatie/Parkeerplannen_Dordrecht

Hospers, G.-J. (2009). De stad tussen karaoke en karakter. *Bestuurskunde*, 18(1), 73–80.

ING. (2024). *Starters en de woningmarkt: Uitgestelde dromen en emotionele druk*. ING Economisch Bureau. https://www.ing.nl/nieuws/nieuws_en_persberichten/2024/04/starters-en-de-woningmarkt.html

Kemp, S. (2022). *Digital 2022: Global overview report*. Datareportal. <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report>

Ministerie van VRO. (2025). *Tussen wensen en wonen: Resultaten van het WoonOnderzoek Nederland 2024*.

Nederlands Jeugdinstituut. (2023). *CBS: Twintigers hebben hoger inkomen*. <https://www.nji.nl/nieuws/cbs-twintigers-hebben-hoger-inkomen>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.-a). *Wettelijke verantwoordelijkheden van gemeenten voor jongeren*. <https://www.nji.nl>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.-b). *Fase van jeugd naar volwassenheid*. <https://www.nji.nl>

Raad Dordrecht. (2024, 23 april). *Presentatie uitgangspunten huisvestingsverordening*. <https://raad.dordrecht.nl/Documenten/Presentatie-uitgangspunten-huisvestingsverordening-dd-23-04-24-4.pdf>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2023). *Mentale gezondheid van jongeren onder druk: Feiten en cijfers*. <https://www.rivm.nl>

Schalk, J. M. A., & Van den Boogaard, W. (2023). *Behoeftte aan cultuur*. Dordrecht: Onderzoekscentrum Drechtsteden.

Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP). (2022). *Jongeren in Nederland: Leven, werken en participeren in tijden van verandering*. Den Haag: SCP.

Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050. (2024). *Gematigde groei: Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050*. Den Haag.

Stevens, G. W. J. M., Van Dorsselaer, S., Boer, M., de Roos, S., Duinhof, E. L., ter Bogt, T. F. M., &

Vollebergh, W. A. M. (2020). *HBSC 2017/2018: Gezondheid, welzijn en gedragingen van jongeren in Nederland*. Utrecht: Trimbos-instituut.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. San Francisco: Jossey-Bass.

Verbiest, S., & Jansen, D. (2021). *Gen Z en de toekomst: Jongeren tussen idealen en onzekerheid*. Utrecht: Stichting Alexander.

Willems, R., & Huijnk, W. (2023). *Sociale en culturele ontwikkeling 2025*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Wouters, H. (2010). *Slimme steden: Waar jonge hoogopgeleiden het aantrekkelijk vinden om te wonen* (Master's thesis). Universiteit Utrecht.

Wouters, H. (2011). De slimste steden van het land en het imago van aantrekkelijkheid. *Geografie*, april 2011, 6–8. <https://geografie.nl/artikel/de-slimste-steden-van-het-land>

Gemeente Dordrecht

Spuiboulevard 300

Postbus 8

3300 AA Dordrecht

www.dordrecht.nl

